

ALLES HOUDT OP TE BESTAAN

Elizabeth Brundage

Alles houdt op te bestaan

Vertaald uit het Engels door Lucie Schaap en Maaike Bijnsdorp

Hollands Diep

Oorspronkelijke titel: *All Things Cease to Appear*
Oorspronkelijk uitgegeven door: Alfred A. Knopf, 2016
© Elizabeth Brundage, 2016
© Vertaling uit het Engels: Lucie Schaap en Maaïke Bijnsdorp
© Nederlandse uitgave: Hollands Diep, Amsterdam 2016
© Omslagfoto: Trevillion
Omslagontwerp: b'IJ Barbara
Typografie: Perfect Service, Schoonhoven
Foto auteur: © Elena Seibert

ISBN 978 90 488 3010 7
ISBN 978 90 488 3011 4 (e-book)
NUR 305

www.hollandsdiep.nl
www.overamstel.com

OVERAMSTEL
uitgevers

Hollands Diep is een imprint van Overamstel Uitgevers bv

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor Joan en Dorothy

... zij die blaakt van jeugd en geen vaste bestemming kent,
wordt door wettelijke bezwingen verbonden met hem die ze veraf-
schuwt.

- William Blake, *Visions of the Daughters of Albion*

Schoonheid is eindig. Het sublieme is oneindig.

- Immanuel Kant

Onder die sterren ligt een universum van voortglidende monsters.

- Herman Melville

De boerderij van Hale

Dit is de boerderij van de familie Hale.

Hier is de oude melkstal, de donkere opening die zegt: *Zoek me dan.*

Dit is de windvaan, dit de houtstapel.

Hier staat het huis dat gonst van de verhalen.

Het is vroeg. De havik cirkelt neerwaarts uit de wijde hemel. Een fijne blauwe veer wentelt door de lucht. Het is koud en helder. Het huis is stil, de keuken, de blauwe fluwelen bank, het witte theekopje.

Altijd zingt de boerderij voor ons, over haar verloren gezinnen, de huisvrouwen, de soldaten. In de oorlog kwamen ze met hun bajonetten en drongen naar binnen, hun modderige laarzen op de trap. Patriotten. Boeven. Echtgenoten. Vaders. Ze sliepen in de koude bedden. Ze plunderden de kelder, namen potten met ingemaakte perziken en suikerbieten mee. Ze ontstaken grote vuren op de akker, de vlammen wervelden en laaiden op naar de hemel, schaterende vuren. Hun warme gezicht gloeide, hun handen warm in hun zakken. Ze roosterden varkens en trokken het zoete, roze vlees van de botten. Later likten ze het vet van hun vingers, het smaakte vertrouwd en toch vreemd.

Daarna waren er anderen – velen – die huishielden en roofden. Zelfs de koperen buizen, de Delftse tegels. Ze namen mee wat ze konden. Lieten alleen de muren en de kale vloeren achter. Het kloppende hart in de kelder.

Wij wachten. We zijn geduldig. We wachten op nieuws. We wachten op wat we te horen zullen krijgen. De wind probeert het ons te vertellen. De bomen wiegen. Iets loopt op zijn einde, we voelen het. Binnenkort zullen we het weten.

Deel 1

23 februari 1979

Het sneeuwde weer. Halfzes 's avonds. Bijna donker. Ze had net opgescheept toen de honden aansloegen.

Haar man legde zijn mes en vork neer, zichtbaar geërgerd dat hij tijdens het eten gestoord werd. Wat is dat?

June Pratt schoof het gordijn opzij en zag de buurman. Hij stond in de sneeuw met in zijn armen het kind. Ze had blote voeten. Allebei waren ze zonder jas. Het meisje was zo te zien in pyjama. Het is George Clare, zei ze.

Wat moet hij?

Dat vraag ik me ook af. Ik zie geen auto. Ze moeten zijn komen lopen.

't Is ijskoud. Ga eens kijken wat hij wil.

Ze liet hen binnen en de kou glipte mee. Hij bleef voor haar staan en hield haar het kind voor als een offergave.

Het gaat om mijn vrouw. Ze is...

Mama heeft au, riep het kind.

June had zelf geen kinderen, maar had wel haar hele leven honden gehad en ze zag in de ogen van het kind hetzelfde donkere weten dat bevestigde wat alle dieren wisten: dat de wereld vol kwaad was en elk begrip te boven ging.

Je moet de politie bellen, zei ze tegen haar man. Er is iets met zijn vrouw.

Joe trok zijn servet af en liep naar de telefoon.

Kom, dan gaan we sokken voor je zoeken, zei ze, en ze nam het meisje over van haar vader en droeg het de gang door naar de slaapkamer, waar ze het op bed zette. Eerder die middag had ze de pas gewassen sokken over de verwarming gehangen. Ze pakte een paar en schoof de warme

wol over de voeten van het kind, terwijl ze bedacht dat als het haar dochter was, zij beter voor haar zou zorgen.

Het was vader Clare met zijn dochter. Het gezin had de afgelopen zomer de boerderij van Hale gekocht. Inmiddels was het winter. Het was het enige andere huis aan hun weg, maar ze had hen niet vaak gezien. Soms in de ochtend. Als hij langsscheurde in zijn autootje op weg naar de universiteit. Of als de vrouw met het kind de deur uit ging. Soms keek June bij hen naar binnen als ze 's avonds de honden uitliet. Dan zag ze hen aan tafel zitten, het meisje tussen hen in, de vrouw die opstond, ging zitten, weer opstond.

Vanwege de sneeuw duurde het meer dan een halfuur voordat de sheriff er was. Zoals wel vaker het geval is bij vrouwen als mannen op hen vallen, was June zich er vagelijk van bewust dat Travis Lawton, met wie ze op de middelbare school in dezelfde klas had gezeten, haar aantrekkelijk vond. Dat had nu verder niets te betekenen, maar je vergeet de mensen met wie je bent opgegroeid niet zo snel, en ze spande zich in om goed te luisteren naar wat hij zei en merkte zijn vriendelijkheid jegens George op, al was het goed mogelijk, dat leek haar tenminste, dat het ergs dat zijn vrouw was overkomen, door hem zelf was veroorzaakt.

Hij zat aan Emerson te denken, 'de verschrikkelijke aristocratie die in de natuur heerst'. Omdat er in deze wereld dingen waren waar je geen zeggenschap over had. En omdat hij zelfs nu aan haar moest denken. Zelfs nu zijn vrouw dood in dat huis lag.

Hij hoorde Joe Pratt telefoneren.

George zat op de groene bank te wachten. Hij rilde. Het huis rook naar hond, hij hoorde de dieren achter in de hokken blaffen. Hij vroeg zich af hoe ze het uithielden. Hij keek naar de brede vloerdelen, rook een vage schimmellucht die uit de kelder opsteeg. Het sloeg op zijn keel. Hij hoestte.

Ze komen eraan, zei Pratt vanuit de keuken.

George knikte.

In de andere kamer praatte June Pratt tegen zijn dochter met het lieve stemmetje dat mensen tegen kinderen opzetten en hij was er dankbaar

voor, zozeer dat zijn ogen er vochtig van werden. Ze stond erom bekend dat ze zich over zwerfhonden ontfermde. Hij zag haar geregeld lopen met een bonte meute, een vrouw van middelbare leeftijd met een rode hoofddoek die naar de grond liep te fronsen.

Na een tijd, hij zou niet kunnen zeggen hoe lang, stopte er een auto voor de deur.

Daar zul je ze hebben, zei Pratt.

Het was Travis Lawton die binnenkwam. George, zei hij, maar hij gaf hem geen hand.

Hallo, Travis.

Chosen was niet groot en ze hadden elkaar eerder ontmoet. Hij wist dat Lawton op de technische hogeschool in Troy had gezeten en daarna teruggekomen was naar Chosen om sheriff te worden. Het viel George altijd op dat hij voor iemand met een hogere opleiding nogal oppervlakkig was. Maar George had ook niet heel veel mensenkennis en zijn mening deed er nauwelijks toe, zoals een klikje betrokken personen in zijn naaste omgeving niet naliet hem steeds weer te laten voelen. George en zijn vrouw waren nieuwkomers. Het duurde minstens honderd jaar voordat de plaatselijke bevolking accepteerde dat er nieuwe mensen in een huis woonden dat vele generaties eigendom was geweest van één en dezelfde familie wier zielige verhalen inmiddels opgenomen waren in de plaatselijk mythologie. Hij kende deze mensen niet en zij hem al helemaal niet, maar in de korte tijd dat hij daar in de woonkamer van de familie Pratt stond, in zijn verkreukelde kaki broek en met zijn scheve stropdas en een afwezige, vochtige blik in zijn ogen die makkelijk als krankzinnig kon worden opgevat, werden al hun verdenkingen gevoed.

Zullen we maar even gaan kijken? zei Lawton.

Ze lieten Franny achter bij het echtpaar Pratt en liepen de weg af, Lawton, hulpsheriff Wiley Burke, en hij. Het was inmiddels donker. Hun tred was vastberaden, hun gezicht stond ernstig. Onder hun voeten was de grond gemeen koud.

Het huis grijnsde hun tegemoet.

Ze bleven er een tijd naar staan kijken voordat ze via de gesloten veranda, waar het een rommeltje was van sneeuwschoenen, tennisrackets en verdwaalde bladeren, en door de keukendeur het huis betraden. Hij

wees Lawton op het gebroken glas. Ze liepen de trap op met hun vieze schoenen. De deur naar hun slaapkamer was dicht. Hij kon zich niet herinneren die te hebben dichtgedaan. Kennelijk wel.

Ik kan daar niet naar binnen, zei hij tegen de sheriff.

Oké. Lawton legde op een vaderlijke manier kort zijn hand op zijn schouder. Wacht hier maar.

Lawton en zijn collega liepen de kamer in. Hij hoorde vagelijk sirenes in de verte. Het schrille gejammer bezorgde hem een wee gevoel.

Hij bleef in de gang staan en dwong zichzelf rustig te wachten. Toen kwam Lawton de kamer weer uit. Hij leunde tegen de deurpost en keek George argwanend aan. Is dat jouw bijl?

George knikte. Uit de stal.

Ze reden over donkere, gladde wegen in Lawtons burgerauto naar het bureau. De kettingen om de banden knerpten door de sneeuw. Hij zat met zijn dochter achter de gaasafscheiding. Het was een dependance tegenover de oude treinremise, die ondergebracht was in een gebouw dat vroeger misschien een school was geweest. De muren waren vuilgeel en omrand met mahonielatjes en in de oude ijzeren radiatoren klonk gesis van de stoom. Een politievrouw nam Franny mee naar de snoepautomaat, gaf haar wat 25-centstukken uit een plastic zakje, tilde haar op zodat ze ze in het gleufje kon stoppen en zette haar weer neer. Moet je kijken, zei de vrouw. Ze trok aan de hendel en er viel een pak koekjes uit. Neem maar, die zijn voor jou.

Franny keek naar George of hij het goedvond. Is goed hoor, schatje. Pak de koekjes maar.

De vrouw hield de plastic klep onder in de automaat open. Toe maar, steek je hand er maar in. Hij bijt niet. Franny stak haar hand in het duister van de automaat om de koekjes te pakken en lachte trots.

Lawton hurkte voor haar neer. Hier, laat me je even helpen, lieverd. Hij pakte de koekjesverpakking, die hij openmaakte en teruggaf en ze keken allemaal naar haar terwijl ze er een koekje uit viste en opat. Die zijn vast heel lekker, zei Lawton.

Franny kauwde.

Je hebt zeker veel honger.

Ze stopte nog een koekje in haar mond.

Heb je vanochtend wel ontbijt gehad? Ik een kom cornflakes. En jij?
Crackers.
O ja?
Met jam.
En wat heeft je mama gegeten, Franny?
Ze keek verbaasd naar Lawton. Mama ziek.
Wat heeft je mama?
Mama z*í*ék.
Niet fijn, hè, als je mama ziek is?
Ze keerde de cellofaanverpakking om en een wolk van bruine kruimels stooft door haar vingers op de grond.
Is er vandaag iemand bij jullie thuis geweest?
Franny negeerde hem. Ze verfrommelde de verpakking en ging helemaal op in het geluid dat dat tussen haar vingers maakte.
Franny? De sheriff praat tegen je.
Ze keek op naar George.
Is Cole langs geweest?
Ze knikte.
Cole Hale? zei Lawton.
Hij past soms voor ons op, zei George.
Was het Cole? Weet je het zeker?
Franny's onderlip begon te trillen en tranen biggelden over haar wangen.
Ze zei toch dat hij het was, zei George. Hij tilde haar geërgerd op en hield haar strak tegen zich aan. Dat zijn wel genoeg vragen voor nu.
Wil je het nog eens proberen, Franny? De vrouw hield het zakje met kleingeld op.
Franny knipperde met haar betraande ogen en wurmde zich los uit zijn armen. Ja.
Wij vermaken ons wel. Ik heb hier nog een hoop kleingeld. En we hebben tv.
Hij mocht zijn ouders bellen. Hij gebruikte een munttoestel op de gang en vroeg een collect call aan. Zijn moeder liet hem het nieuws herhalen. Hij stond er in het groene licht terwijl de woorden zijn mond uit marcheerden.

Ze komen hierheen, zei hij tegen Lawton.

Goed. We kunnen hier gaan zitten.

Lawton liet hem binnen in een kleine kamer met hoge zwarte ramen. Hij zag zijn weerspiegeling in de ruit, zijn gekromde houding en verkreukelde kleding. In de kamer rook het naar vuil en sigaretten en nog iets, ellende misschien.

Ga zitten, George, ik ben zo terug.

Hij ging aan de tafel zitten. Met de deur dicht voelde hij zich afgesloten van alles en wachtte hij in het gezelschap van zijn eigen spiegelbeeld. Hij hoorde de dreun van de trein door het dorp, langzaam en luid. Hij keek op de klok. Het was even na zevenen.

De deur ging open en Lawton kwam achteruitlopend de kamer binnen met twee bekertjes koffie. Onder zijn arm hield hij een dossiermap geklemd. Ik dacht dat je hier wel behoefte aan zou hebben. Hij zette de koffie neer en gooide een paar zakjes suiker op tafel. Melk?

George schudde zijn hoofd. Dit is prima. Dank je wel.

De sheriff ging zitten, sloeg de map open en nam een slok van de hete koffie, waarbij hij de rand van het bekertje voorzichtig tussen zijn vingers hield. Hij haalde een leesbril uit zijn borstzak, veegde met een servet de glazen schoon, hield ze tegen het licht, veegde ze nog eens schoon en zette de bril op. Op de eerste plaats wil ik je zeggen dat ik het heel erg vind van Catherine.

George knikte alleen maar.

De telefoon ging. Lawton nam op en maakte wat aantekeningen op zijn schrijfblok. George concentreerde zich op het alleen maar zitten in zijn stoel, met zijn ene hand op de andere op zijn schoot. Zijn gedachten dwaalden af naar Rembrandt. Hij keek nogmaals naar zijn spiegelbeeld in het raam en bedacht dat hij er voor iemand in zijn situatie best redelijk uitzag. Hij streek het haar van zijn voorhoofd, leunde achterover in de stoel en liet zijn blik door het kamertje gaan. De muren waren grijs, de kleur van pap. Er was een tijd geweest dat hij trots was op zijn gevoel voor kleur. Toen hij nog studeerde had hij een zomer bij het Clark Art Institute stage gelopen bij Walt Jennings, een kleurenspecialist. Hij had een woning gehuurd aan The Knolls en was verliefd geworden op een meisje dat in het oude victoriaanse huis

aan de overkant van de straat woonde, al had hij haar nooit gesproken. Ze was die hele zomer bezig geweest met het lezen van *Ulysses* en hij herinnerde zich dat ze altijd in bikini naar buiten kwam en op de ligstoel op het terras ging liggen. Daar las ze een minuut of vijf om vervolgens het dikke boek op haar buik te leggen en haar gezicht naar de zon te wenden.

Lawton hing op. We hebben hier niet veel inbraken. Hooguit door verveelde tieners die op zoek zijn naar drank. Heb je vijanden, George?

Niet dat ik weet.

En je vrouw?

Nee. Iedereen was dol op mijn vrouw.

Niet iedereen.

Hij dacht aan het meisje, haar treurige, donkere ogen. Ik ken niemand die zoiets zou doen.

Lawton keek hem aan, maar zei niets. Een lange minuut verstreek.

Ik kan niet lang blijven. Franny moet eten.

Die automaat is nog lang niet leeg.

George pakte het kartonnen bekertje op, de warmte drong door in zijn vingers. De koffie was bitter en nog steeds zo heet dat hij zijn tong eraan brandde. Lawton haalde een pakje Chesterfields tevoorschijn. Jij eentje?

Ik ben gestopt.

Ik ook. Hij stak een sigaret aan met een koperen aansteker, inhaleerde diep en blies de rook uit. Werk je nog aan de universiteit?

George knikte.

Hoe laat ben je vandaag thuisgekomen?

Tegen vijven, een paar minuten voor.

Lawton schreef weer iets op. Je kwam dus aanrijden en toen?

George beschreef hoe hij de auto in de garage had gezet en het huis was binnengegaan. Ik wist dat er iets mis was toen ik het glas zag. Ik ging naar boven en daar vond ik haar. Ze was... Hij kuchte. Ze lag daar maar in haar nachtpon. Met die... Hij zweeg. Hij kon het niet hardop zeggen.

Lawton liet de sigaret in zijn koffiebeker vallen, die hij in de prullenbak gooide. Laten we even een stapje teruggaan. Vertel me over daarvoor,

toen je door de keuken naar de trap liep. Is je iets opgevallen? Was er iets anders dan anders?

Haar handtas was binnenstebuiten gekeerd. Haar portemonnee. Ik weet niet wat erin zat. Overal lag kleingeld. Misschien dat ze daar wat van hebben meegenomen.

Hoeveel geld had ze doorgaans in haar portemonnee?

Moeilijk te zeggen. Geld voor boodschappen, niet veel meer.

Niet genoeg, waarschijnlijk. Dat zegt mijn vrouw altijd. Maar je weet hoe vrouwen zijn. Ze beseffen nooit wat ze hebben. Hij keek George over zijn bril heen aan.

Wat ik zei, waarschijnlijk alleen wat geld voor boodschappen.

Goed. En toen?

Ik ging naar boven. Het was koud. Er stond een raam open.

Heb je het dichtgedaan?

Wat?

Het raam.

Nee. Nee, ik wilde niets...

Aanraken? De sheriff keek hem aan.

Inderdaad, zei George.

En toen?

Toen zag ik haar en ze...

Een geluid steeg op uit zijn maag, een soort lage hik, en hij liet de woorden naar buiten gutsen als braaksel. Dat... ding stak in haar hoofd... en overal was... bloed.

Hij griste de prullenbak naar zich toe en gaf erin over. Lawton keek zwijgend toe. Hulpsheriff Burke kwam binnen en nam de prullenbak mee. Het was zo'n grijs metalen ding zoals ze altijd op middelbare scholen hebben.

Gaat het, George?

Het ging in de verste verte niet. Burke kwam weer binnen en zette een nieuwe prullenbak neer. Hij bleef een minuut naar hem staan kijken voordat hij de kamer weer verliet en de deur achter zich dichttrok.

Hoe laat ben je vanochtend van huis gegaan?

Dat leek een onmogelijk te beantwoorden vraag. Halfzeven, bracht hij met moeite uit. Hij had om acht uur een werkgroep gehad. Hij kon

zich de lucht herinneren, de dikke bewolking. De rit naar het werk. De gebruikelijke drukte op de weg. Mensen in hun auto achter beslagen ruiten. Mijn vrouw, zei hij. Ze sliepen nog.

Hoe laat stond ze doorgaans op?

Ik weet het niet. Uur of zeven, denk ik.

Werkt je vrouw?

Hij schudde zijn hoofd. Hier niet. Vroeger in de stad wel.

Als wat?

Ze was schilder. Ze deed muurschilderingen, restauratiewerk.

Lawton schreef weer wat op. Wat hebben jullie gisteravond gedaan?

Niets, zei hij.

Niets?

We hebben gegeten en zijn naar bed gegaan.

Iets gedronken bij het eten?

Een glas wijn.

Hoe laat zijn jullie gaan slapen?

George probeerde na te denken. Uur of elf, geloof ik.

Iets anders, over je vrouw. Was ze een diepe slaper?

Nee. Niet bijzonder.

En jullie dochter? Slaapt zij doorgaans goed?

George haalde zijn schouders op. Volgens mij wel.

Lawton schudde glimlachend zijn hoofd. Wij hebben flink wat te stellen gehad met die van ons. Ik geloof dat geen van beiden in het begin doorsliep. Niet de hele nacht tenminste. En dan bij het krieken van de dag alweer wakker. Lawton keek hem vlak aan en het leek een hele minuut te duren voor hij verder sprak. Kleine kinderen kunnen een wissel trekken op een huwelijk, zei hij. Volgens mij beseffen mensen dat onvoldoende. Maar het is denk ik vooral zwaar voor de vrouwen, wat jij?

George keek hem aan en wachtte.

Vrouwen horen alles, hè? Het kleinste huiltje en ze staan al naast hun bed.

Zijn hoofd begon zeer te doen. Het plafondlicht, de zoemende tl-buizen. Hij probeerde de sheriff recht aan te kijken.

Want weet je, George, dat is dus wat ik gewoon niet snap. Jij gaat

naar je werk. Je vrouw slaapt, je dochtertje slaapt. Het is stil in huis. En iets later – dat zei je toch? – als ze allebei nog liggen te slapen, gebeurt dit. Zeg ik het goed?

Ik weet niet wat ik er anders van moet denken.

Stel dat dit gebeurd is ergens tussen nadat jij was vertrokken, na half-zeven dus, en voordat je vrouw en dochter wakker werden, zeg tussen zeven en acht. Mogen we dat aannemen? We moeten het zo nauwkeurig mogelijk bepalen.

Oké.

Goed, laten we dan aannemen dat het omstreeks kwart voor zeven is. Die persoon is ergens buiten, ziet jou misschien zelfs weggrijden. In de stal vindt hij je bijl. Hij loopt de pakweg driehonderd meter naar het huis en breekt in via de keukendeur. We weten niet waarom. Misschien diefstal, zou kunnen, we kennen het motief nog niet, maar zo moet het ongeveer zijn gegaan. Eens?

George dacht er even over na. Hij knikte.

Inmiddels is het ongeveer zeven uur. Jij zit nog in de auto, bent onderweg naar je werk. Je bereikt de campus, parkeert je auto, gaat naar je kamer. En intussen is iemand bij jou thuis bezig je vrouw te vermoorden. Lawton zwijgt een minuut. Kun je je in dat scenario vinden, George?

Wat moet ik anders?

Maar zo is het volgens jou gegaan, toch? Dat is wat je ons hebt verteld.

George keek hem alleen maar aan.

Iemand heeft dat raam ingeslagen. Iemand is die trap op gelopen. Iemand is jullie kamer binnengekomen. En je vrouw is niet wakker geworden?

En?

Dat vind jij niet vreemd? Een jonge moeder zoals zij?

Ze lag te slapen, zei George. De pijn in zijn hoofd werd scherper. Hij vreesde dat hij straks niet meer zou kunnen zien.

Iemand is met een bijl je huis binnengedrongen, zei Lawton, en hij stond langzaam op. Die persoon is ermee de trap op gelopen. Je kamer binnengegaan. Heeft ermee bij je bed gestaan en op je dromende vrouw

neergekeken. Heeft die bijl zo opgetild – hij stak beide armen in de lucht – en met een klap laten neerkomen en bám! Lawton sloeg met zijn hand op tafel. Eén klap. Meer was er niet nodig.

George begon te huilen. Je ziet toch dat ik er kotsmisselijk van word? Dat zie je toch?

Net toen hij meende Lawtons sympathie te hebben gewonnen, stond de sheriff op en verliet de kamer.

Hij bedacht dat hij een advocaat nodig had.

Het gesprek dat volgens de sheriff zo voorbij zou zijn, duurde inmiddels vijf uur. Lawton en Burke stelden om beurten steeds weer dezelfde vragen, in de hoop dat George onder de druk zou bezwijken en de moord op zijn vrouw zou bekennen.

We zouden ook graag met je dochter praten, zei Burke.

We hebben mensen die weten hoe je met kinderen moet praten in dit soort situaties, vulde zijn collega hem rustig aan.

En hoe ze de gewenste antwoorden moeten krijgen, dacht George. Dat lijkt me geen goed idee, zei hij.

Burke trok een schamper gezicht. Ze was thuis. Ze kan iets hebben gezien. Ik zou denken dat je dat zou willen weten.

De blik op zijn gezicht stond George niet aan. Het gaat niet gebeuren, zei hij. Ik sta het niet toe.

De politieagenten wisselden een blik. Burke schudde zijn hoofd en liep de kamer uit. Even later ging de telefoon.

Joehoe, zei Lawton een tikje te jolig. Hij luisterde en legde de hoorn weer op de haak. Je ouders zijn hier. En je dochter is kennelijk moe. Hij keek bedachtzaam naar George. Ze wil naar huis.

Ja, zei George. Ik ook. En dat meende hij uit de grond van zijn hart. Maar ze hadden allebei geen thuis meer. Dat was voorbij.

Je ouders hebben een kamer voor jullie geregeld in de Garden Inn.

Hij knikte opgelucht. Hij kon zich niet voorstellen die avond – of ooit – naar dat huis terug te moeten.

Lawton liep met hem mee naar buiten. Zijn ouders zaten in de wachtkamer op plastic stoeltjes te wachten. Op het eerste gezicht herkende hij hen haast niet. Ze zagen er oud uit. Franny zat op de grond met een

stempel te spelen die elk plekje van een stuk papier tot 'Officiële aangelegenheid' bestempelde.

Haar handen zitten onder de inkt, zei zijn moeder ontstemd. Haar Franse accent was duidelijker hoorbaar dan anders. Kom van die vieze vloer af, Frances.

Ze trok Franny bij zich op schoot. Pas toen, met het kind tussen hen in, keek ze hem rechtstreeks aan.

Moeder, zei hij, en hij boog voorover om haar een kus te geven. Haar gezicht was koud. Zijn vader stond ernstig kijkend op en gaf hem een hand. Ze keken naar hem, maar ontweken zijn blik.

Papa, riep Franny. Ze strekte haar vingertjes zo ver mogelijk naar hem uit en hij herinnerde zich plotseling wie hij was. Hij tilde haar op, was dankbaar voor haar aanhankelijkheid, en toen ze zich aan hem vastklampte gaf hem dat op de een of andere manier de kracht om Lawton goedenavond te wensen, zich als een heer te gedragen.

We zouden je graag morgenochtend vroeg weer willen spreken, zei hij.

Waarom?

We moeten dit nog afronden.

Ik heb verder niet veel te zeggen, Travis.

Misschien schiet je nog iets te binnen. Je wordt om halfnegen hier verwacht. Ik kan je desgewenst laten ophalen door een politiewagen.

Dat hoeft niet. Ik zal er zijn.

Ze staken zwijgend de parkeerplaats over en stapten in de bruine Mercedes van zijn vader, een ouder model dat naar sigaren rook. Zijn moeder had voor Franny een tas meegebracht met mandarijntjes, koekjes en een paar flesjes melk. Catherine had haar al uit een beker leren drinken, maar 's avonds kreeg ze nog wel de fles. De gedachte daaraan bracht tranen in zijn ogen. Hij betwijfelde of hij de moed had haar alleen groot te brengen.

Onderweg naar het hotel viel Franny in slaap. Niemand zei iets. Hij tilde haar op en samen betraden ze de stille hotellobby en gingen met de lift naar boven. Zijn moeder had twee kamers geboekt. Waarom laat je Franny niet bij ons slapen? zei ze. Wij liggen hiernaast. Jij zult je slaap vast nodig hebben.

Nee, zei hij. Ze blijft bij mij.

Zijn stem was kil, wist hij, hij kon er niets aan doen. Hun gezichten waren bleek en afwachtend. Ze wilden weten. Wilden een reden waarom dit uitgerekend in hun familie was voorgevallen. De potentiële schaamte. Ze wilden feiten. Intieme details die niemand iets aangingen. Ze konden er niets aan doen dat ze argwaan hadden, zo ging dat, vermoedde hij. Misschien zou hij het hun zelfs moeten vergeven.

Nee. Hij haatte hen erom.

Plotseling leken zijn ouders vreemden, vluchtelingen met wie hij opgescheept zat tot welk einde hun allemaal ook wachtte. Ze gingen hun kamer in en trokken de deur dicht. Door de muur kon hij hun gedempte stemmen horen, maar hij had geen idee wat ze tegen elkaar zeiden. Toen hij nog klein was, had zijn slaapkamer naast die van hen gelegen en had hij hen vaak tot diep in de nacht horen praten. George was dan in slaap gevallen terwijl hij trachtte te verstaan wat ze zeiden. Zijn vader zat doorgaans op het bankje aan het voeteneind van hun bed zijn schoenen en sokken uit te trekken terwijl zijn moeder in haar nachtpon in bed zat, met een vettig gezicht van de antirimpelcrème en de krant opengeslagen op haar benen. Ze waren strenge ouders geweest, onverbiddelijk. Zijn vader, de tuchtmeester, had weleens naar zijn riem gegrepen. George kon zich de schaamte nog herinneren.

De kamer was schoon, onpersoonlijk. Er stonden twee tweepersoonsbedden. Hij legde Franny zo voorzichtig mogelijk neer, maar ze werd wakker en keek licht geschrokken. Papa?

Hier ben ik.

Een paar minuten lang keek ze gebiologeerd de kamer rond, naar de sprei met paisleymotief, de bordeauxrode gordijnen, de bijpassende hoogpolige vloerbedekking. Ze ging op het bed staan en begon te springen. Heel even, terwijl ze in de lucht hing, lichtte een lach haar gezichtje op. Toen viel ze op handen en knieën, als een hondje, en rolde zich op. Kom hier, lief popje van me. Hij nam haar in zijn armen en hield haar vast.

Huil je, papa?

Hij kon haar niet antwoorden. Hij huilde rauwe, eenzame tranen.

Ze wendde haar gezicht van hem af, omklemde haar knuffelkonijn en

huiverde even. Haar ogen waren geopend en ze keek strak naar een punt aan de andere kant van de kamer. Hij beseftte dat ze sinds ze uit het huis van Pratt vertrokken waren niet naar Catharine had gevraagd, niet één keer. Hij vond dat vreemd. Misschien begreep ze ergens in dat kleine hoofdje van haar dat haar moeder niet terug zou komen.

Hij stopte haar in en kustte haar op haar wang. Gelukkig viel ze snel in slaap.

Hij ging op het andere bed naar haar zitten kijken. Nu waren alleen zij tweeën nog over. Hij probeerde na te denken. De gordijnen bewogen spookachtig heen en weer op een onverklaarbare bries. Het kwam door de verwarming eronder, beseftte hij enigszins opgelucht. Hij ging naar het raam, stelde de temperatuur bij en keek naar het donker buiten, de schemerig verlichte parkeerplaats, de verre lichtjes van de snelweg. De winter was lang en streng geweest. Het begon alweer te sneeuwen. Hij trok de zware gordijnen voor de kille ruiten om de wereld daarbuiten te laten verdwijnen. Hij schakelde de tv in, met het geluid uit. Een reclameblok liep af en het avondjournaal begon. Het verbaasde hem wel én niet dat het opende met de moord op zijn vrouw: beelden van de boerderij, de lege stallen, een ominieuze close-up van de ongebruikte melkmachines, een naargeestige foto van het huis uit het archief van de taxateur met het woord ‘Executieverkoop’ als een politielint dwars eroverheen. Daarna een foto van zijn vrouw uit de plaatselijke krant, die genomen was tijdens de jaarmarkt van Chosen, een traditie waarbij iedereen samenkwam om gefrituurde hotdogs en zoete deegflappen te eten – een van de weinige momenten waarop de verschillen wegvielen in een plaatsje van extreme rijkdom en armoede met weinig ertussenin. Catherine zag er in een tuinbroek en met op haar wang een maan en een ster geschminkt engelachtig, bijna kinderlijk uit. Tot slot een foto van hem – zijn portretfoto van de universiteit waarop hij eruitzag als een gedetineerde. Hij begreep waar ze op afstuurden, veel fantasie was daar niet voor nodig.

Hij zette de tv uit en ging naar de badkamer. Het licht was overdreven fel en de ventilatie bulderde. Hij zette die uit en plaste in het donker. Hij waste zijn handen en gezicht. Onbewust keek hij naar zijn nieuwe spiegelbeeld – het wit van zijn ogen, de boog van zijn lippen, zijn vage

contouren – en de gedachte kwam bij hem op dat hij aan het verdwijnen was.

Hij trok zijn schoenen uit, zette ze op de vloer en ging volledig gekleed op bed liggen. Hij sloeg de sprei over zich heen. Wat zou hun volgende stap zijn? Hem arresteren? Ze wilden hem nog eens verhoren. Wat kon hij hun verder nog vertellen? Hij was thuisgekomen, had haar gevonden, had onmiddellijk Franny gepakt en was naar buiten gerend. Ze hoopten duidelijk op een bekentenis. Hij had het vaak genoeg in films zien gebeuren en eer hij het in de gaten had, zou hij geboeid worden afgevoerd naar de gevangenis. Zo zou het echt kunnen gaan, besefte hij. Het was schokkend genoeg een reële mogelijkheid. Het angstzweet brak hem uit. Hij dacht niet dat hij dat aan zou kunnen.

Even voor zessen de volgende ochtend werd er op de deur geklopt. Zijn moeder stond in haar ochtendjas vermoeid en verlept in de deuropening. Zijn vader wilde hem spreken. Hij was de hele nacht op geweest en was tot de slotsom gekomen dat ze het verzoek van sheriff Lawton moesten negeren en onmiddellijk moesten terugkeren naar Connecticut. Aangezien George van niets wist, zei zijn moeder met klem, zou een tweede gesprek met de sheriff niets opleveren. Zodra ze in Stonington waren zouden ze een advocaat in de arm nemen. Het was nog vroeg, vroeg genoeg om langs de boerderij te gaan en een paar spulletjes op te halen. George zou zijn eigen auto kunnen nemen en dan konden ze samen naar Connecticut rijden. Ze zouden de staatsgrens zijn gepasseerd nog voordat Lawton op het bureau was.

Het was koud, de lucht was wit en alle kleur was uit het landschap getrokken. Altijdgroene heesters, in de verte akkers en stallen, roerloze koeien, zonloze horizon. Het huis aan de Old Farm Road, dat ingepakt was in politielint, zag er opstandig uit. Op de deur was een kennisgeving geprikt. Het spijt me van dit alles, zei hij tegen zijn ouders. Het spijt me heel erg.

Zijn vader knikte. We begrijpen het, George. Het is verschrikkelijk wat er is gebeurd. Verschrikkelijk.

Ze bleven in de auto wachten met Franny terwijl George via de veranda naar binnen ging, precies zoals hij de vorige dag had gedaan. Hij

hield zijn handschoenen aan. Hij wist dat hij niets mocht aanraken. De oppervlakten waren bepoederd voor het afnemen van vingerafdrukken en er was een fijn laagje achtergebleven. Dit was nu een plaats delict en zelfs de doodgewoonste voorwerpen leken samenzweerderig te gonzen: een plastic pop die volgekliederd was met inkt, kandelaars met dikke wasdruppels, een blauwe pump van zijn vrouw die onder de bank vandaan piepte. Die dingen zag hij in een flits toen hij de kamer doorstak naar de trap. Hij probeerde geruisloos te lopen, alsof hier al iemand was, alsof hij de indringer was. Hij bleef even staan luisteren. Hij kon de wind buiten in de bomen horen, Catherines tinkelende windgong. Hij zweette, in zijn gezicht, zijn nek. Een plotselinge misselijkheid overviel hem en hij vroeg zich af of hij moest overgeven.

Hij keek weer de trap op.

Hij moest naar boven. Hij moest.

Hij greep de leuning en liep de trap op naar de eerste verdieping. Op de gang bleef hij staan. Het was er koud, de lucht trilde er praktisch van de kou. De kamer van zijn dochter was een bolwerk van onschuld, de roze muren en de knuffels met hun opzichtige verraad. Hij werd een akelige vreemdheid gewaar, er sluimerde iets kwaadaardigs. Hij wilde heel erg graag hier weg. Het was alsof dit huis, deze vreemde boerderij, niet eens van hem was. Ze was van die mensen, de familie Hale. Hij wist dat dat altijd zo zou zijn.

In Franny's kast vond hij een koffertje dat hij volpropte met alles wat er maar in paste – kleren, speelgoed, knuffels. Toen stond hij weer op de gang. De deur naar de ouderlijke slaapkamer stond op een kier, een uitnodiging waarop hij niet meende te kunnen ingaan. In plaats daarvan liep hij naar de trap. Hij hoorde buiten stemmen. Op de overloop kon hij zien dat ze uitgestapt waren. Zijn moeder liet haar kleindochter van haar ene heup op haar andere stuiteren en zong daarbij een liedje. Franny had haar hoofd in haar nek gegooid en lachte. Het hoorde niet, dacht hij geërgerd. Het hoorde niet dat er iemand gelukkig was, ook zijn dochter niet. Hij wist dat Catherine zulk gedrag zou veroordelen 'in tijden als deze'.

Toen de telefoon ging, klonk dat onnatuurlijk hard. Wie zou er in hemelsnaam nu kunnen bellen? Hij keek op zijn horloge: tien voor

zeven. De telefoon galmde door de lege kamers. Na tien keer overgaan hield het op.

De stilte leek te luisteren.

Toen roerde zich iets aan het eind van de gang. Wind, zonlicht, een valse glinstering... En zonder erover na te denken wist hij: dat is ze. Ja, ja, dat is ze! Daar stond ze in haar nachtpon bij de slaapkamerdeur, haar fijngevormde hand op de knop, een aureool van licht om haar hoofd. *Ik zal het je laten zien*, kon hij haar bijna horen zeggen. Haar hand naar hem uitgestrekt. *Kom*.

Op dat moment viel de wereld stil. Hij keek weer naar buiten, naar zijn ouders, zijn dochter, en zag hen allemaal druk bewegen, maar hij kon hen niet langer horen en wist dat ze zich in afzonderlijke werelden bevonden. Ook begreep hij wat er nu van hem werd verwacht, wat ze wilde, zijn overleden vrouw, en hij liep strompelend naar de kamer die ze hadden gedeeld. Hij zou een einde maken aan zijn leven, dacht hij, als zij dat wilde. Dat had hij verdiend. Omdat hij haar niet had beschermd, om zijn misplaatste idee dat ze hier gelukkig zou zijn en om al die andere dingen die hij had gedaan en die ervoor hadden gezorgd dat ze dat nooit zou zijn. En toen voelde hij iets, als een kille hand op zijn kin die hem dwong op te kijken. Daar was het, het bed. Ze hadden de bebloede lakens en deken afgehaald. Nu was er alleen de matras, de omtrekken van de vlek, een ongelijkmatige cirkel als een meer op een kaart. Weer hoorde hij de wind, de kale takken van de bomen. Weer die glinstering van zonlicht. *Cathy*, fluisterde hij. *Ben jij dat?*

Ze reden achter elkaar aan. Franny lag op de achterbank te slapen. Ze ademde zwaar. Vier uur rijden door ijzelregen. Hij moest zich concentreren, mocht zich nu niet laten gaan. Hoe moest hij verder? Al dat bloed. Haar bleke, mooie armen, haar tere polsen.

Ze hadden 's avonds aan tafel gezeten. Zij had niets gegeten. Ze was kil en afstandelijk geweest. Ze had de borden in de spoelbak gezet, haar schouders opgetrokken. Ik weet het van jou, George.

Wat?

Ik weet wat je hebt gedaan.

Geruïneerd, dacht hij. Een verwoest leven.

Ik kan hier niet blijven, George. Ik kan niet hier bij jou blijven. Ik moet weggaan.

Hij wilde haar slaan, maar zei in plaats daarvan: Als dat is wat je wilt.

Jij hebt geen flauw idee wat ik wil.

Hij had keer op keer zijn handen gewassen.

Hij had zijn oor tegen het hout gedrukt en de deur zwijgend geopend. Ze had opgekeken in haar witte nachtpon, haar huid ook toen al zo bleek, en haar borstel laten zakken.

De Long Island Sound kwam in zicht en strekte zich lang en zwart over de horizon uit. Hier aan de kust was er geen ijzel. Hij stopte bij een uitzichtpunt, stapte strompelend uit en viel op het zand, dat hem bijna verzwolg. Hij kwam overeind en holde over het koude strand als iemand in de woestijn die eindelijk water heeft gevonden, terwijl hij vaag beseftte dat zijn ouders naar hem stonden te schreeuwen. Hij voelde zich bijna alsof dit werkelijk het einde van de wereld was en er verder niets meer was, dag noch nacht, warmte noch kou, lach noch vreugde. En hier hoorde hij thuis. Bij niets hoorde hij thuis.

Hij wilde iets voelen, het water op zijn handen, de geur ervan, van leven, het zout, het koude zonlicht. Afwezig voelde hij het water tegen zijn benen opstijgen, tot aan zijn heupen. Maak me schoon, dacht hij. Doop me.

Ze moesten alles uit de kast halen om hem zover te krijgen uit het water te komen. Daarna dekens en warme soep bij een wegrestaurant nadat hij zich had verkleed op de heren-wc.

Wat bezielde je, zei zijn moeder, dat je zomaar het water in liep? Ze heeft jou nodig, George. Jouw leven komt nu op de tweede plaats. *Jij doet er niet meer toe*, had ze evengoed kunnen zeggen. *Dat verdien je niet*.

Ze stonden op de parkeerplaats te wachten terwijl zijn vader een ijsje kocht voor Franny. Zijn moeders ogen waren even waterig en grijs als de zee. In haar ruimvallende jas zag ze er gekrompen uit. Ze strekte haar hand uit om de zijne te pakken en hij voelde iets in zich knappen.

Ze denken dat ik het heb gedaan, zei hij.

Nou, daar zullen ze dan niet ver mee komen.

De wind woei hard. Hij vroeg zich af wat er door haar hoofd ging. Ze keek op naar de plotseling felle zon en sloot haar ogen.

Ze woonden in een typisch New-Englands oud, vrijstaand huis aan een baai. In zijn jeugd had hij hier verschillende zeilboten gehad. Bij het uitstappen vroeg hij zich vagelijk af of zijn oude Vagebond nog in de schuur zou staan. Hij moest zichzelf eraan herinneren dat dit geen gewoon bezoek was.

Ze lieten hem met rust. Hij lag op zijn kinderkamer op de twijfelaar. Buiten bracht de middag de grauwe mistroostigheid van een sneeuwstorm met zich mee. Beneden in de keuken herhaalde de radio steeds weer de sleets geworden waarschuwing: meer sneeuw op komst, reisadviezen, etc. Hij hoorde Franny's staccato voetstappen het hele huis door lopen. Met haar was gelukkig alles goed, dacht hij, al kon hij met geen mogelijkheid bedenken wat ze had meegemaakt. Hij betwijfelde of hij dat ooit zou weten.

Hij dutte een tijdlang weg en werd wakker van de rinkelende telefoon. Hij nam aan dat het Catherines moeder was of misschien haar zus. Later klopte zijn vader bij hem aan en keek even naar binnen, in zijn gebreide vest, aarzelend, alsof George een besmettelijke ziekte had die hij niet ook wilde oplopen.

Ze belden hierheen, op zoek naar jou.

Lawton?

Zijn vader knikte. Ze willen met Franny praten.

George schudde zijn hoofd. Ik sta het niet toe.

Oké. Dat is aan jou.

Zijn vader bleef naar hem staan kijken.

Ze was niet gelukkig, zei George. Met mij, bedoel ik.

Zijn vader wachtte.

We hadden problemen.

Deze informatie veranderde niets en zijn vader was plotseling een en al zakelijkheid. Ik heb contact opgenomen met die advocaat die je noemde. Hij werkt nu voor ons en heeft al een succesje geboekt. Niets van wat je gisteravond hebt gezegd kan tegen je worden gebruikt in

een rechtszaak. Het blijkt dat je je niet aan een verhoor had hoeven onderwerpen. Dat hebben ze je natuurlijk niet gezegd. Als de politie je nogmaals wil horen, zal je advocaat daarbij aanwezig moeten zijn. Dat zijn nu de voorwaarden.

Ik wist niet dat dat kon, zei George.

Alles kan met de juiste advocaat. Zijn vader keek hem kort en beslist aan en trok de deur dicht.

De uren verstreken langzaam. Hij voelde zich een kostganger in hun huis. Hij voelde hun onzekerheid, hun oordeel. Hij beschouwde deze tijd, dit vacuüm van wachten, als zijn eigen werkelijkheid geworden versie van de hel.

Je schoonfamilie is onderweg, zei zijn moeder tegen hem, een waarschuwing. Ze hebben ermee ingestemd de begrafenis hier te houden.

Ze was pannenkoeken aan het bakken, een paar waren aangebrand, zoals wel vaker bij haar. In de keuken hing dezelfde geur als hij zich uit zijn jeugd herinnerde, de altijd aanwezige stukken aangebrande toast als fossielen op het formicablad, het bewijs dat ze wel haar best deed een goede moeder te zijn. Ze schonk een kop koffie voor hem in.

Hoe lang nog?

Een paar uur.

Oké, zei hij. Hij nam een slok koffie zonder die te proeven, zijn mond smaakte naar rubber of een ander giftig restproduct, angst. Catherines ouders zien zou zwaar zijn, getuige te zijn van hun verdriet. Hij was ineens misselijk, duwde het kopje van zich af en stond op.

Deze heb ik voor jou gemaakt, zei zijn moeder, en ze hield hem het bord met pannenkoeken voor, stond daar, haar gezicht bleek, haar haar draadachtig en broos als dennennaalden. Het was bijna twaalf uur en ze liep nog rond in haar nachtpon. In een rommelig hoekje op het aanrecht zag hij een glas gin staan. Wil je niet weten waar Franny is?

Hij vroeg het haar met zijn ogen.

Je vader heeft haar meegenomen naar de wasstraat. Dat vond jij altijd geweldig.

Ja, zei hij. Maar het was een leugen. Hij was altijd een beetje bang

geweest voor die donkere, cementen grot aan Liberty Street, de lange tunnel vol apparaten, de griezelige, gele buizen van de stofzuigers, de diepzwarte huid van de medewerkers.

Ik moet even naar buiten, zei hij.

Natuurlijk. Zijn moeder zag er gesloopt uit, een ander woord was er niet voor. Ga een stuk wandelen.

In de kast vond hij een oude jas. Hij zette zich schrap tegen de kou en liep de smalle weg naar het lege, troosteloze strand af. Nu het winter was waren alle burens vertrokken. Het vlakke zand strekte zich uit tot het water, dat donker was, bijna zwart. Hij liep langs de vloedlijn, duwde zijn handen diep weg in zijn zakken en vond er een verkreukeld pakje Camels, die zonder filter die hij tijdens zijn studie altijd had gerookt. Hij stak er een op en inhaleerde diep. De tabak was muf, maar dat maakte hem niets uit. Hij wilde de gloed in zijn borst voelen, hij zou wel een heel pakje willen roken als hij kon. Hij volgde met zijn ogen een laagvliegende meeuw die het water en het strand inspecteerde. De meeuw vloog op naar de witte lucht en verdween.

Een uur later, misschien twee, hoorde hij een auto en de hoge stem van zijn schoonmoeder: Frances Clare, wat ben jij groot geworden!

Hij stond voor de spiegel de knoopjes van zijn kraag dicht te maken, stopte zijn hemd in en vermeed intussen naar zijn gezicht te kijken.

Hij ging naar beneden. Zijn moeder had Franny aan de keukentafel gezet om te tekenen. Ze stond het kind aandachtig te bekijken, alsof er een of andere veelzeggende onthulling op het papier zou verschijnen terwijl Franny alleen maar bloemen tekende. Hij drukte een kus op haar kruin. Wat een mooie tekening, Franny.

Het zijn madeliefjes. Ze duwde hard en maakte grassprietten van dikke waskrijtstrepen.

Wat mooi, zei zijn moeder. Ze keek naar hem, onderzoekend of bewonderend, welke van de twee kon hij niet zeggen, maar hij wist dat het er niet toe deed. Zijn moeder stond hoe dan ook aan zijn kant. Ze zitten binnen met je vader, zei ze.

Toen hij de woonkamer betrad, viel er een stilte. Rose en Keith zaten op de bank en keken naar hem op zonder blijk van herkenning, als

vreemden die op een bus staan te wachten. Zonder iets te zeggen boog George naar voren, zoende zijn schoonmoeder en gaf vervolgens zijn schoonvader een hand.

Rose stond op om hem te omarmen. Ze trilde in zijn armen. Wat is er gebeurd, George? Wat is er met onze Cathy gebeurd?

Ik wou dat ik het wist.

Ze schoot vol. Wie doet nou zo iets?

Ze proberen het mij natuurlijk in de schoenen te schuiven, zei George.

Rose knipperde en keek weg. Haar hele lichaam leek zich samen te trekken en hij trok zijn handen van haar af toen ze zich weer op de bank liet zakken.

Ik weet niet wat er is gebeurd, zei hij tegen hen. Ik weet niet meer dan jullie.

Het is gewoon zo afschuwelijk, zei ze tegen de kamer. Gewoon afschuwelijk.

Kan ik iets voor je halen?

Nee, dank je. Ik wil hier alleen maar zitten.

Tot zijn opluchting kwam Franny de kamer binnenrennen met haar tekening. Kijk, oma Rose, mijn tekening.

Nou, nou, jij bent een kleine kunstenares, hè? Kom eens bij oma op schoot. Ze trok het kind in haar armen. Waar is mijn kus gebleven? Heb jij mijn kus gepakt?

Franny schudde haar hoofd en stak haar lege handpalmen op. Ik heb hem niet.

Zit hij in je zak?

Ik heb geen zakken!

Zit hij in je schoen? Daar zit-ie vast.

Franny klauterde op de grond, trok een schoen uit en schudde die hard. Hier is hij, riep ze. Hij viel eruit als een steentje. Ze hield haar hand op voor haar oma.

O! Ik wist het.

Neem jij hem maar, zei Franny.

Stop hem liever hier, zei Rose, en ze boog zich voorover.

Franny raakte haar oma's wang aan en Rose pakte haar stevig vast. Lieve hemel, dat is de allerbeste kus van de hele wereld.

De sneeuw ging over in regen. Ze zaten bij elkaar in het koude licht dat door het grote raam naar binnen viel. Zijn vader keek naar een studentenbasketbalwedstrijd. Regelmatig golfden uitbarstingen van wild applaus en gejoel de kamer in. George dronk een kleintje gin. Even na de rust stopte er een auto op de grindoprit.

Daar zul je Agnes hebben, zei zijn schoonmoeder.

Ik ga wel. George liep naar de deur, blij om iets te doen te hebben, en zag zijn schoonzus en haar man uit de auto stappen. Agnes was sinds kort zwanger en had nu al een buikje. Paul droeg een met folie afgedekte schaal met eten en hield de arm van zijn vrouw vast terwijl ze naar het huis toe liepen.

Agnes, zei George, en hij zoende haar op de wang.

Haar ogen leken te prikken. Hoe kan dit?

Ik weet het net zomin als jij.

Een minuut lang hield hij losjes en zonder genegenheid zijn armen om haar heen geslagen. Ze was kleiner dan Catherine, had rondere schouders en was steviger. Ze maakte zich los uit zijn omhelzing en wreef haar ogen droog terwijl haar man ook binnenkwam.

Hallo Paul, zei hij. Hij gaf hem een hand.

Gecondoleerd.

Hier, geef maar aan mij. Gaan jullie maar naar binnen.

Ze dronken allemaal te veel. Zo nu en dan kreeg Rose het te kwaad. Er moesten water en pillen aan te pas komen. Ze probeerden kalm te blijven voor Franny, maar hun gemaakte opgewektheid verwarde haar en ze wond zich op en huilde en kronkelde in hun armen.

Tijd voor een dutje, hondje van me. Toen hij haar optilde, giechelde ze en schreeuwde toen en trapte met haar benen.

Nee, papa, nog niet.

Hij legde haar op een van de twee bedden in de logeerkamer en trok de dekens op tot onder haar kin. Heb je het warm genoeg?

Waar is mama?

Hij schrok van haar vraag en probeerde dat te verbergen. Ze is boven in de hemel bij God, lieverd. Weet je nog wat mama je heeft verteld?

God woont in de hemel.

Precies.

Maar ik wil haar hier, papa.

Je kunt tegen haar fluisteren. Als je fluistert zal ze je horen.

Ze keek omhoog, naar het plafond. Daarboven?

Ja, precies daar. Hij kuste haar op haar voorhoofd. Ze keek naar hem en hij omhelsde haar. Ze klampte zich aan hem vast.

Mama is bij jou, Franny. Ze is altijd bij jou. Begrijp je?

Franny wendde zich van hem af en sloot haar ogen. Hij bleef nog even naar haar zitten kijken. Hij voelde dat er iemand in de deuropening stond, draaide zich om en keek in zijn moeders gezicht. Hij voelde zich onmiddellijk gecontroleerd, ongemakkelijk. Ze was nu zijn hoeder, dacht hij, toen hij zich op de gang bij haar voegde.

Heeft ze iets gezegd?

Nee.

Ze keek hem scherp aan. Ik kan het gewoon niet uit mijn hoofd zetten. Ze was de hele dag in dat huis.

Ik weet het.

Ze schudde onbevredigd haar hoofd. Ze moet iets hebben gezien.

We zullen het misschien nooit weten.

Dat is niet goed genoeg. Hoe zit het met die jongen? Ik vraag me af of hij er iets mee te maken heeft.

Hij is nog maar een kind, moeder.

Je weet het nooit. Kinderen vandaag de dag. We leven in een andere wereld.

Hij zuchtte. Wat kon hij daarop zeggen? Het spijt me, moeder, zei hij uiteindelijk.

Ze schonk hem een vreemde blik, alsof ze probeerde vast te stellen hoe hij dat bedoelde. Dat weet ik, George. Dat weet ik.

Later die middag zei Agnes dat ze een stuk wilde lopen. Hij nam de sigaretten van zijn moeder en ging mee. Buiten stak hij een paraplu boven hen op. Na haar studie had ze korte tijd bij hen in de stad gewoond. Hij had haar beter leren kennen en wat hij sindsdien wist van Agnes was dat ze de neiging had zich bij de dingen neer te leggen. Ze accepteerde snel iets zoals het nou eenmaal was, of het nu om werk ging of om relaties.

Haar man was volgens hem een slappeling. Hij had de indruk dat ze Catherine had bewonderd, maar dat nooit tegen haar had gezegd, wat waarschijnlijk niet zo ongebruikelijk was. Zo ging dat misschien tussen zussen.

Winter aan de Sound was een somber wegvallen van kleur. Ze stonden over het water uit te kijken. Hij stak een sigaret op.

Ik wil dat je weet dat je mij kunt vertrouwen, zei ze.

Oké, zei hij. Fijn. Dat stel ik op prijs.

Ik bedoel in alle opzichten.

Hij knikte.

Ik weet dat je hier niets mee te maken hebt gehad.

Ik weet niet wat ik moet zeggen, Agnes.

Ik kan me niet voorstellen hoe dit voor jou moet zijn.

Het is erg moeilijk.

Ze legde haar hand op zijn arm en kuste hem op de wang. Hij kon het parfum ruiken dat ze die ochtend had opgedaan, Chanel No. 5, dezelfde geur als zijn vrouw sinds haar studie had gebruikt. Hij vroeg zich af of dat opzet was. Agnes was hem op dat moment volkomen vreemd. Hij besepte ineens dat hij deze mensen nauwelijks kende. En zij hem al helemaal niet. Ze hadden ieder al hun conclusies getrokken over de moord op zijn vrouw. En als een goede schoonzoon had hij ermee ingestemd en de stoïcijnse berusting van de beklagde aangenomen.

Op maandagmorgen, uren voor de begrafenis, kwamen ze van de politie overal hun nieuwsgierige neus in steken. Zijn vader had hen in het stadje gezien, overduidelijke buitenstaanders. Verschillende cameraploegen hadden hun auto aan het eind van de straat neergezet en wachtten tot ze hem in beeld kregen. Ze stonden ook bij de begraafplaats. George en de anderen zagen het later die avond op het plaatselijke nieuws, de twee families bij haar graf. Hun gezichten. De vervorming van verdriet.

De volgende middag kwamen er twee loopjongens van Lawton aan de deur. George was boven op zijn kamer, waar hij een dutje probeerde te doen. Hij hoorde zijn moeder hen binnenlaten en vervolgens hun

stemmen luid uit de woonkamer schallen, alsof ze wilden dat hij elk woord zou horen.

Hij is niet beschikbaar voor verhoor zonder zijn advocaat, zei zijn moeder.

Goed, zei een van hen. Dat begrijpen we. Maar wilt u tegen uw zoon zeggen dat wij een moordzaak proberen op te lossen? Het zou ons helpen als we hem konden spreken. Hij kende zijn vrouw beter dan wij allemaal. We zouden zijn hulp goed kunnen gebruiken.

Zijn moeder zei iets wat hij niet kon verstaan. Vanuit het raam in zijn slaapkamer zag George hen naar het strand lopen. De wind bolde hun jassen op toen ze bij de branding stonden. Een van hen schepte een handvol zand op en schudde dat heen en weer als los wisselgeld. Zijn collega zei iets en hij lachte en vervolgens keken ze allebei op naar zijn raam. George deed betrappt een stap naar achteren en liet het gordijn weer op zijn plek vallen.

Pakweg een week later reed hij terug naar Chosen om wat spullen op te halen – zijn spaarbankboekje, cheques, de sieraden van zijn vrouw. De truc van iets goed verstoppert, had ze eens tegen hem gezegd, is het in het volle zicht neerleggen. Zijn vader had aangeboden mee te gaan, maar hij moest dit alleen doen. Hij moest alleen in dat huis zijn, alleen met haar.

Hij reed de drie uur durende rit in stilte. In de vrijheid van zijn auto stond hij zichzelf toe te denken aan het meisje en hoe ze naar hem had gekeken die laatste keer.

Uiteindelijk sloeg hij hun straat in, waar hij vreesde dat een verborgen verspieder hem misschien in de gaten hield. Hij liet zijn ogen over de bomen en de omliggende akkers gaan, maar zag niemand. Het huis oogde verlaten. Bij het uitstappen merkte hij dat hij bang was. Hij had een droge mond en zijn hoofd deed zeer. Hij had hier een verleden, zei hij tegen zichzelf, en dat was deels ook goed geweest.

De politie was hier geweest en weer vertrokken. Het huis voelde gebruikt, onder de voet gelopen door vreemden. Hun oude kamer zag er kaal uit. Iemand had al het bloed weggepoetst. Je zag er niets meer van op de muren. Hij vroeg zich af wie dat had gedaan, of je

daar speciale mensen voor had. Hij stond bij het bed en keek naar de plek waar zijn vrouw had gelegen. Impulsief greep hij de matras vast, trok hem overeind en duwde en sleepte hem zwetend en vloekend de gang op, de trap af en door de voordeur naar buiten. Hij sleurde hem over ijs en sneeuw naar de akker, waar hij hem op de harde grond achterliet. Toen ging hij naar de stal voor benzine. De jerrycan was niet vol, maar er zat genoeg in. Hij goot hem leeg over de matras. Eén lucifer volstond.

En hij bleef toekijken hoe hij brandde.

Chosen, New York, 1978

1

Net voor de winter kwamen ze de koeien halen. De jongen en zijn broers waren door hun moeder naar boven gestuurd, maar ze keken van achter hun raam toe. Er kwamen twee vrachtwagens en door de spleten van de latten zag hij de koeien dicht tegen elkaar aan gedrukt staan en hoorde hij hun klaaglijke geloei, want deze oude boerderij was het enige thuis dat ze ooit hadden gekend. De baas was een man met de bouw van een melkpak. Hij droeg een geblokt overhemd en handschoenen. Hij zwaaide met zijn arm alsof hij een lasso ronddraaide, waarop de eerste vrachtwagen in beweging kwam en een dikke wolk bruin stof opstootte. Hun vader stond er afwachting bij, met zijn armen voor zijn borst gekruist, als iemand die elk moment een klap verwacht. De man slofte op zijn niet gestrikte schoenen naar hem toe, zodat het zand opwervelde, gaf hem een strookje papier en zei iets – de woorden veranderden in de koude lucht in rook – en hij tikte tegen de rand van zijn hoed alsof het hem speet en klom toen in zijn wagen, gaf een ruk aan de versnellingspook en reed weg. Weer stootte het stof door de lucht en de zon verdween. Een minuut of wat zagen ze hun vader niet meer. De jongen vond het net een goocheltruc: het ene moment had je alles nog en het volgende niets meer. Even viel er een stilte en toen brak de hemel open alsof er een snee in was gemaakt, en viel de regen op het zand en kletterde neer op de oude blikken emmers.

Zonder acht te slaan op zijn broers rende hij de trap af met aan de muren de kromgetrokken foto's van dode familieleden en de leuning zwart van het vuil, over de kaalgesleten vloer, zich vaag bewust van zijn moeder in de keuken, hij duwde de zware buitendeur open en schoot

de regen in, langs de stallen met de lege beugels, door de wei met het platgetrapte gras, en bleef rennen. De berg op, over de harde grond, over de top met de geknakte paardenbloemen en ten slotte, toen hij echt niet meer kon, bleef hij met zijn handen op zijn knieën staan, hapte gulzige teugen koude lucht en besepte dat hij uitgehuild was en ook dat hij daar nu te oud voor was. Hij keek omlaag naar de boerderij, waar zijn moeder hem eerst had gedragen en daarna gebaard en hem als baby in haar armen had gehouden, waarom hij toch nog even moest huilen, maar nu als een man die weet wat er te gebeuren staat.

Hij heette Cole Harold Hale. En was vernoemd naar zijn overgrootvader, die de boerderij in 1908 had gekocht en er een melkveebedrijf van had gemaakt. Coles vader Calvin was hier opgegroeid en had Cole en zijn broers alles geleerd, net zoals zijn vader hem dat had geleerd. Zijn vader had niet doorgeleerd, maar had op elke vraag een antwoord en wist overal wat van af. Hij was groot en liep altijd wat gebogen in zijn jas met de kleur van oud bloed, en had een strakke, gesloten blik, alsof hij glas had ingeslikt. Zijn handen waren zo groot als frisbees en konden jouw kant op vliegen als je er niet op verdacht was. Hij sprak een soort geheimtaal. Zelfs Eddy verstond die niet. Hij kon hun moeder pijn doen. Deuren gingen dicht. En dan reed hij weg in zijn pick-up.

Maar die avond ging hij nergens heen. Hij bleef buiten in de stal met zijn whisky. Op het laatst ging zijn moeder poolshoogte nemen. Ze bleef in de deuropening staan met een deken als een slapend kind in haar armen, die hij niet wilde aannemen. Ze kwam weer binnen en ging op de bank liggen, met haar rug naar de kamer. Cole dekte haar toe met de deken en wachtte tot ze iets zou zeggen, dat hij een lieve, attente jongen was, zoals ze zo vaak zei, maar ze zei niets en hij ging naar boven, op zoek naar zijn broers.

Het was koud in de kamer zonder verwarming en ze gingen met zijn drieën in één bed liggen met al hun kleren aan, hun armen en benen tegen elkaar en hun ogen naar het plafond. Wade viel als eerste in slaap, zoals altijd. Hij was geen piekeraar, zoals hun oudste broer Eddy. Het piekeren hield Eddy nachtenlang wakker. Dan maakte hij het raam open en klom op het dak en ging daar zitten roken en als hij terugkwam, nam hij de kou mee en de stank van sigaretten.

De volgende ochtend kwam mevrouw Lawton langs met haar zoon, Travis junior. Coles moeder had haar gezicht gewassen en haar haar geborsteld en lippenstift opgedaan. Ze stond voor de spiegel haar vestje dicht te knopen. Ze had blond haar en kleine kindertandjes en iedereen lachte altijd naar haar zoals je lacht bij het zien van een baby of cakejes of vlinders. Zelfs nu ze niets meer bezaten had zij nog koekjes gebakken, zodat het overal in huis lekker rook, zoals altijd toen hij nog klein was.

Gaan jullie maar een stukje wandelen, jongens, zei mevrouw Lawton. Je moeder en ik willen even praten.

Travis was een jaar jonger dan Cole. Hij zat op St. Anthony's, waar ze schooluniformen droegen. St Anthony's was om de hoek bij zijn eigen school en soms liep Cole erheen om naar de kinderen achter het hek te kijken in hun blauwe blouse en grijze broek, de meisjes in geruite rok. Hij kende een van die meisjes, Patrice, op wie hij verliefd was.

Ze liepen naar de beek, kregen natte schoenen en gooiden met steentjes. Die van Cole kwamen het verst, wat niet verrassend was. Hij was groot voor zijn leeftijd en had fors uitgevallen handen en voeten, net als zijn vader, en hij zou net zo groot en stevig worden als hij, zei iedereen. De mensen zeiden altijd dat hij op zijn vader leek, maar wat wisten zij nou? Hij was bijvoorbeeld niet van plan arm te worden en hij zou nooit een vrouw pijn doen of zijn kinderen met een riem slaan en als hij aan die dingen dacht, sloegen de vlammen hem uit en prikten zijn ogen, maar hij zei geen woord. Wat hij van zijn vader dacht ging niemand wat aan.

De vader van Travis junior was de plaatselijke sheriff. Toen Wade een keer betrapt was op winkeldiefstal had sheriff Lawton hem meegenomen naar de parkeerplaats, zijn hand op Wades rug gelegd en hem ernstig toegesproken. Ze hadden met hun hoofd naar elkaar toe gebogen gestaan, als twee mannen die stonden te bidden, maar het had geen enkele indruk op Coles broer gemaakt, die altijd rottigheid uithaalde.

Hij viste een van zijn moeders peuken uit zijn zak en stak die op, zich bewust van Travis juniors blik. Zijn moeder rookte Pall Malls. Hij zoog de rook hard naar binnen en het deed een beetje pijn. Een vieze smaak bedekte zijn tong. Hoeveel pistolen heeft je vader?

Een paar.

Mag je die weleens vasthouden?

Eén keer wel.

Ze gooiden nog wat steentjes en Travis zei: Rot, man, van jullie boerderij.

Cole gooidde een steen, die een boog door de lucht maakte en verdween, bijna als een vallende ster.

Je weet nooit hoe het gaat, zei Travis donker. In het leven. Alles kan zo veranderen. Je weet het nooit. Het valt gewoon niet te voorspellen.

Cole keek naar de bergen in de verte en wachtte tot ze zouden vervagen. Als je lang genoeg naar iets keek, werd het vanzelf iets anders, of een vage mist, en wat het ook was, daarna zag je het heel anders, meestal werd het minder belangrijk. Het was een filosofie die hij zelf had uitgedacht. Hij vond filosofie interessant, wat mensen dachten. En natuurkunde ook, hoe het een het ander beïnvloedde. Hij was een goede leerling, vooral in de exacte vakken, maar er waren raadselen in het leven die onverklaarbaar waren.

Travis pakte zijn arm. Gaat het wel?

Hij schudde hem af.

Ze liepen door het bos, door het kille donker van de bomen. Toen ze terugkwamen van de beek, zette zijn moeder koekjes voor hen neer die ze op het stoepje buiten in de bittere zon opaten, samen met de melk van de koeien die er niet meer waren. Het rook er nog steeds naar koeien, de zoete mestlucht die er zijn hele leven was geweest en die hem altijd blij maakte, maar nu moest hij weer denken aan de lange witte stallen en de lege halsbeugels en smaakte de melk opeens zuur. Hij had altijd geklaagd over zijn taken – zijn vaders hand op zijn rug, die hem wekte, uit zijn warme bed gehaald worden en door het pikdonker half aangekleed naar buiten sloffen om de koeien te voederen en te melken en nog voor school de stallen uit te mesten. Omdat hij te lui was om sokken aan te trekken bevroren zijn voeten altijd in zijn oude laarzen. Zijn broers duwden hem over het erf naar het warme licht van de stal, waar de koeien op hem wachtten en ongeduldig stampten. Hij had elke minuut ervan verafschuwd, maar nu miste hij het zo erg dat hij er buikpijn van kreeg.

De vrouwen kwamen naar buiten. Zijn moeder knoopte haar jas

dicht, haalde haar neus op en haar ogen glinsterden waterig in het felle zonlicht. Ze hield een geel zakdoekje in haar hand geklemd als een gevangen vogeltje, en hij verbeeldde zich dat het verkreukelde papier zich zou ontvouwen en wegvliegen.

Gaat het, lieverd? vroeg mevrouw Lawton. Ik snap dat je je zorgen maakt.

Hij keek naar haar voorhoofd vol kreukels en haar grote oranje mond. Gewoon je werk blijven doen, zei ze.

Doe ik ook.

Lief dat je er was, Mary, zei zijn moeder. Tot ziens, Travis.

Tot ziens.

Travis stapte in de auto. Zijn wangen waren rood en glimmend en toen de auto langzaam de weg op draaide, drukte hij als een debiel zijn gezicht tegen het raam en net voor ze de bocht omgingen, zwaaide hij. Cole stak zijn hand op en bleef zo staan, zelfs nadat de auto uit het zicht verdwenen was.

Hij bleef een minuut lang staan luisteren naar de geluiden die door de lucht aanwoeien. Het klonk allemaal vertrouwd. Hij hoorde de trein: eerst hard, daarna het bos in en dan wegstervend. Hij hoorde de honden van mevrouw Pratt. Binnen zat zijn moeder aan tafel met een kasboek en een stapel rekeningen. Hij zag dat ze gehuild had, ook al lachte ze naar hem als een meisje dat net iets had gewonnen. Hij zette thee voor haar en bracht haar een kopje, waarbij hij een beetje op het schoteltje morste en het lepeltje liet rinkelen. Hij pakte haar hand liefdevol vast, borg hem in de zijne en kneep zijn ogen stijf dicht terwijl hij probeerde iets van zichzelf naar haar over te sturen zodat ze niet zou opgeven, omdat hij haar afstand voelde, haar voelde wegdrijven, een stille gedaante in de achtergrond voelde worden voor wie niemand oog had. Ze zat in haar oude roze vestje naar de tafel te staren, waarop de rekeningen als een spelletje patience uitgespreid lagen. Hij keek heel aandachtig naar zijn moeder, merkte de veranderingen in haar gezicht op. Ze was als een waarschuwingssignaal in de verte. Je wist dat er iets aan zat te komen, iets ergs, en dat het pijn zou doen.

Ze stond op om de lege kop-en-schotel naar het aanrecht te brengen, waste ze af en zette ze in het droogrek, en de aanblik daarvan stelde hem

weer een beetje gerust. Zijn vader kwam binnen sloffen met modder aan zijn schoenen en ging op de bank liggen. Ze bleef naar hem staan kijken en zag zo bleek. Ze liep naar hem toe en maakte zijn veters los, deed zijn schoenen uit en als een klein kind liet hij haar begaan. Ze dekte hem toe met de deken en legde haar hand op zijn voorhoofd zoals ze ook bij Cole deed als hij koorts had, en ze keek hem in de ogen en zijn vader keek terug. Ze zei dat Cole naar buiten moest gaan, dat hij iets moest gaan doen, maar hij zei dat hij daar geen zin in had en toen liet ze hem. Terwijl zijn vader lag te slapen en er een of ander stompzinnig tv-programma op stond, haalde zij met een vastberaden blik de dweil over de aftandse planken. Ze maakte de slaapkamers schoon en de wc's, en haalde de in elkaar gedraaide lakens uit de wasmachine en nam ze in de houtmand mee naar buiten om ze op te hangen. Het was koud en Cole hielp haar en de natte lakens sloegen tegen hun lichaam en deden hem denken aan de kilte van de dood en de schaduwen die hij soms op de akkers zag, de mannen die uit de modder oprezen in hun cavalerie-uniform. Ze hadden op school de Amerikaanse Revolutie behandeld en hij wist dat er veldslagen hadden plaatsgevonden op de akkers achter hun huis. Zijn opa zei altijd dat je er koperen knopen kon opgraven en had beweerd dat hij er ergens een pot vol van had staan. Toen ze weer binnen waren begon ze alle troep te verzamelen die niemand ooit nog gebruikte en legde alles bij elkaar op een oude paardendeken – een krakkemikkige broodrooster, rolschaatsen die niemand meer pasten, een oud muziekdootje van toen hij nog een baby was – en toen de deken vol lag, knoopte ze de punten samen als de zak van de Kerstman en droeg hem naar de pick-up. Ze reden naar het dorp en gaven het allemaal aan de kerk. Cole bleef in de auto zitten terwijl zij voor de kerk met pater Geary stond te praten. De ochtend was bewolkt begonnen, maar nu stroomde het zonlicht uit de hemel en spatte op hun rug. Pater Geary legde zijn hand op haar schouder en zij knikte in reactie op zijn woorden. Ze hield haar hand boven haar ogen alsof ze salueerde en Cole kreeg de indruk dat zijn moeder niet gewend was zo liefdevol te worden aangeraakt en dat ze het misschien niet prettig vond.

Op de terugweg stopten ze bij de Tasty Treat, waar ze een ijsje voor hem kocht van al het kleingeld dat ze in huis had gevonden, en ze ble-

ven in de auto zitten terwijl hij het opat en de zon fel door de voorruit scheen. Zijn moeder bekeek hem aandachtig en streek zijn haar glad met haar koude vingers. Je haar moet nodig geknipt, zei ze.

Zijn vader was wakker en zat geroosterd brood te eten toen ze thuiskwamen. Cole zag door het raam dat zijn broers op het achtererf pogingen deden de trekker te repareren. Er lagen her en der onderdelen op de grond en lappen vol smeer. Zijn vader dronk zijn thee op, trok zijn jas aan en ging naar buiten. Cole zag dat hij op het stoepje bleef staan om een sigaret op te steken. Hij zei op scherpe toon iets tegen Wade en Eddy. Zijn moeder nam de tafel af en keek door het vlekkerige raampje van de deur naar buiten en toen zijn vader in de pick-up stapte, verscheen er een blik op haar gezicht alsof ze blij was.

Later, toen het al donker was, gingen ze hem halen. Hij zat in een kroeg die Blake's heette. Ze stuurde Cole naar binnen. Muren in de kleur van erwtensoep en een lucht die je nergens anders rook. Hij stapte over de slapende honden. Er is iemand voor je, Cal, zei de barkeeper. Ik zou maar meegaan.

Waarom? mompelde zijn vader.

Cole trok aan de vettige rand van zijn jasmouw. Kom, pap.

Is zij buiten?

Ja, papa.

Ze kan de klere krijgen.

Ze lieten hem daar achter en reden naar huis. Zijn moeder ontweek zijn blik. Er was alleen de donkere weg, haar sigaret en de wind door het tochtraampje naast hem. Word nooit zoals hij, zei ze tegen Cole.

Terwijl zijn broers lagen te slapen, probeerde Cole een manier te bedenken om de boerderij te redden, maar hij kon niets verzinnen. Hij viel in slaap en even later hoorde hij haar beneden, het gekletter van borden en bestek. Hij stond op en liep de koude gang op, keek over de balustrade. Hij zag dat ze de tafel dekte met het zondagse servies, het ene bord na het andere, alsof ze een etentje gaf, en toen ze klaar was ging ze zitten en keek met een dof vuur in haar ogen naar het denkbeeldige gezelschap.

Later schrok hij wakker van de brullende dieselmotor van zijn vaders pick-up en de keukendeur die open gestoten werd, zijn sleutels op de

oude schaal en zijn stommelende voetstappen op de trap. Cole deed alsof hij sliep toen zijn vader door de gang naar hun kamer slofte en de deur achter zich dichttrok. Hij hoorde hen in de verte praten, maar hij sliep half en was vooral blij dát ze praatten en dacht dat alles misschien weer goed zou komen.

De volgende ochtend maakte zijn moeder hem wakker om zijn haar te knippen voor ze naar de kerk moesten. Ze liet hem ondanks de kou buiten op het keukentrapje zitten met een theedoek om zijn schouders en als ze zich achter hem bewoog, voelde hij de kriebelwol van haar jas in zijn nek. Wade maakte een krans van takjes. Zijn broer bracht er op school weinig van terecht, maar met zijn handen kon hij van alles maken. Hij kon een roos van hooi maken door de stengels in een kunstige knoop te draaien en hij kon stoelen matten.

Niet te kort, zei Cole.

Ze antwoordde niet, maar zou toch doen wat zij wilde. Toen ze klaar was, bekeek ze hem met haar handen op zijn schouders. Hij was intussen langer dan zij. Ze keek hem met een vreemd lachje aan en ging naar binnen. Cole keek in de handspiegel. Zijn haar was veel te kort. Zijn gezicht leek nu veel smaller en zijn ogen waren hard en blauw. Zijn schouders stonden strak. Hij hoorde hen binnen ruziemaken over de piano die zij had geërfd. Zijn vader dreigde die te verkopen, zijn moeder huilde en hij hoorde stoelen schuiven. Daarna kwam zijn moeder naar buiten en liep de berg op in haar zondagse jurk en haar rubberlaarzen en haar oude jas. In haar hand hield ze een bos madeliefjes. Ze liep als een pony met haar knokige knieën, haar lange nek en haar losse haar en hij wilde dat ze gewoon zou omdraaien en weer thuis zou komen.

Kleine boerenbedrijven als het hunne gingen over de kop. Je hoorde regelmatig trieste verhalen over gezinnen uit de buurt. Zijn vader organiseerde een demonstratie en vanuit de hele staat kwamen er mensen om mee te doen. Cole en zijn broers zetten picknicktafels op een rij en dekten die met tafelzeilen. Ze slachtten een varken en roosterden het in een vat. De geur dreef door de lucht en hij had de hele dag honger in afwachting van het moment dat het gaar zou zijn. Zijn moeder maakte

witte bonen in tomatensaus en maïsbrood en koolsalade, en iedereen at zijn buik rond. Na afloop gooiden ze de papieren borden in het vuur. De vrouwen deelden koffie in kartonnen bekertjes uit aan de mannen, die ineengedoken in hun geblokte jassen en met een rood gezicht van de bijtende wind in de wei stonden. Zijn vader ging met een megafoon op een omgekeerd vat staan. Je kon zijn mond niet zien, maar de woorden kwamen uit de toeter en waren overal op het erf te horen. Ze maakten een spandoek van een wit laken en twee bezemstelen met de tekst DIT IS LANDBOUWWINST! en staken dat in een mestverspreider met een berg mest en reden ermee naar het gemeentehuis. Eddy en Wade mochten mee en de volgende ochtend stond hun foto in de krant. De wagen stond erop, in Albany, met alle mannen eromheen. De kop luidde: BOEREN IN NEW YORK IN PROBLEMEN: MELKVEEHOUDERS VERENIGEN ZICH. Een paar weken lang was iedereen iets vrolijker gestemd, tot ze beseften dat het een truc was. Alles was nog precies hetzelfde.

Ze moest al haar mooie spulletjes verkopen. Ze pakte het zondagse servies in en de porseleinen beeldjes van zijn oma die ze in een vitrine in de woonkamer had uitgesteld, die altijd een beetje trilde als iemand de kamer binnenkwam. Het mooiste vond hij dat van een blond meisje met een paardenstaart dat appels in haar schort hield. Daarna dat van een jongetje in overall met een hondje in zijn armen. Toen hij nog klein was verzon hij altijd verhaaltjes over die twee. Zijn moeder had hem uitgelegd dat ze uit Spanje kwamen en heel fragiel waren. Ze zei tegen Cole dat hij op haar vader leek, die was overleden toen Cole nog een baby was, en ze beschreef hem als een man die op eigen kracht was opgeklommen en zei dat ze dat ook van Cole verwachtte, dat hij een man zou worden die zijn eigen beslissingen nam en alles op zijn eigen manier aanpakte. Ze zei dat hij de voorzichtigste van haar kinderen was, en ook de slimste, en dat hij haar daarom mocht helpen met haar kostbare spulletjes.

Ze zetten de dozen in haar auto, een oude groene Cadillac die nog van haar moeder was geweest, en reden ermee naar de lommerd in Troy. Hij vermoedde dat ze niet wilde dat iemand zou weten dat ze een boerin was en als hij haar zo zag zitten achter het stuur in haar botergele jurk en camel jas, zag hij het leven dat ze had kunnen hebben als ze niet op de boerderij was terechtgekomen, maar op een makkelijkere plek, met

iemand anders als man, iemand die aardiger was dan zijn vader en die bijzondere dingen voor haar kocht.

Het was een lange rit over kleine weggetjes. Het boerenland maakte plaats voor buurten met bochtige straten en lange rijen huizen. Ze kwamen bij de grote weg en reden langs de rivier, langs de oude hendenfabriek en daarna over de brug Troy in, met zijn smalle keistraatjes en gebouwen van rode baksteen. De kerkklokken beierden. Hij zag een man met één been in een rolstoel waarin een Amerikaans vlaggetje gestoken zat. Hij zag een groepje verpleegsters voor een ziekenhuis die hun trui als een cape over hun schouders hadden hangen. Langzaam reden ze langs het hoge zwarte hek van de hogeschool voor meisjes, waarvan de marmeren gebouwen rond een plein gegroepeerd stonden als schaakstukken op een bord.

Daar heb ik op gezeten, zei ze zo zacht dat hij het bijna niet hoorde. Ik zou verpleegster worden.

De lommerd was in River Street, het woord stond in gouden letters op de etalageruit. Cole hielp zijn moeder met de dozen, maar hij mocht niet mee naar binnen en moest buiten wachten. Hij bleef een tijdje op de bank voor de etalage zitten. Een groep meisjes in schooluniform kwam over de stoep aanlopen, rumoerig als een stel kwakende eenden, met twee nonnen in hun kielzog. Cole ging weer in de auto zitten. Hij zette de radio aan en rookte een van zijn moeders peuken en even later kwam ze naar buiten, haar handtas in haar handen geklemd. De eigenaar van de winkel kwam ook naar buiten en stak een sigaar op. Hij had een servet om dat met de randen in zijn kraag gestopt was, alsof hij net had geluncht en was vergeten het af te doen, en hij was groot en dik. Hij tuurde met samengeknepen ogen naar Cole toen ze wegreden.

Daarna vergleden de dagen en matten hem af. Hij kon nooit meer ergens op rekenen zoals vroeger, niet eens dat er avondeten zou zijn, en hij was altijd lichtelijk opgelucht als ze 's ochtends hun kamer binnenkwam om hen wakker te maken voor school.

Die vrijdagochtend maakte ze zelfs ontbijt voor hen. Haar rug bewaarde een geheim terwijl ze met de koekenpan in de weer was. Zijn vader zat in zijn enige zondagse pak aan tafel, met de veterdas om waarvoor hij zelf de klem in de vorm van een paardenkop had gesneden. In

zijn hand had hij het kasboek waarin hij zijn inkomsten en uitgaven noteerde. Cole hoorde hem zeggen: Als het moet ga ik op mijn knieën.

Daar is de bus, jongens.

Alleen Wade en hij gingen mee. Eddy was al twee jaar van school af. Hij had naar het conservatorium gewild, maar daar had hun vader een stokje voor gestoken. Eddy had het inschrijfformulier toch ingevuld en de twintig dollar inschrijfgeld uit hun moeders portemonnee gejat, maar de oude had het gevonden en de papieren aan stukken gescheurd. Nu deed het er niet meer toe, omdat ze hem toch niet meer nodig hadden op de boerderij. De stomme ruzie was nergens voor nodig geweest.

De bus hield stil en ze klommen het rumoer in. Hun moeder stond in de deuropening toe te kijken, met haar bleke hand als een overgavevlag. Hij bleef nadenken over het woord 'overgave' en het stond hem niet aan. De bus schommelde bij het rijden door de vele kuilen in de weg. Regen als spuug tegen de ruiten. Hij keek naar de paarden en schapen buiten. Ze reden langs de plasticfabriek en het park waar niemand ooit heen ging en het onderstation voor de elektriciteit met het hek van gaas eromheen. Op het bord aan het hek stond HOOGSPANNING met daaronder een schedel met gekruiste beenderen, wat hem aan het denken zette over de manier waarop de wereld in elkaar zat en hoe je leven kon afhangen van de fouten van anderen.

De bus nam de afslag naar Chosen, langs de vervallen huizen aan Main Street, met hun bordjes met PAS OP VOOR DE HOND en hun Maria-beelden, en stopte voor het verkeerslicht. Door het raam zag hij Patrice op de stoep staan met haar schrift onder haar arm. Vorig jaar hadden ze op de kermis samen in de achtbaan gezeten. Toevallig was het zo uitgekomen met de rij dat ze samen werden door gewuifd en in hetzelfde karretje belandden. Ze hadden de hele rit in het krijsende donker elkaars hand vastgehouden. Nu hij haar daar in haar uniform en afgezakte kousen zag staan, voelde hij een steek in zijn buik. Toen de bus afsloeg naar de parkeerplaats keek ze heel even op en kruisten hun blikken elkaar. Hij legde zijn hand op het raam alsof hij een denkbeeldig pact wilde sluiten, maar ze keek alweer weg en stak de straat over.

Het laatste wat hij zich van die week herinnerde was de zaterdag, toen hun vader de vliegers tevoorschijn had gehaald. De hele winter hadden

ze in de stal gelegen, op de oude balken bij de ski's en de hengels. Hij zag het gezicht van zijn vader nog voor zich terwijl hij met een dromerige blik in zijn ogen het touw opwond langs zijn elleboog en de kromming van zijn hand. Ze hadden de vliegers als geweren de berg op gedragen, waar de wind sterker was. Je hoorde het met slangen versierde vliegerpapier klapperen. De vliegers kwamen uit Tokio, uit de tijd dat hun vader daar met de luchtmacht was gestationeerd, voordat hij kinderen had. Hij zei dat hij de stad toen goed had leren kennen en dat die hem wel was bevallen. Hij had er een heel jaar gezeten. Ze hadden een keer een stel foto's gevonden in een kartonnen doos. Er was er een bij van hun vader in uniform, met een muts in de vorm van een kano, en een andere van een onbekende vrouw in haar ondergoed, met een marshmallowwitte huid en een nadrukkelijk lachje in de met schaduw gevulde kamer.

Laat maar los, zei hun vader, toen de wind aan de vliegers trok – het geluid dat ze maakten terwijl ze de lucht in schoten, als duizend vogels, eindelijk vrij.

2

En toen ze niets meer hadden, had hij hen gevonden. Op een ochtend, voor school. De mensen zeiden dat het een ongeluk was geweest. Ze had de motor van haar auto laten lopen. Hun kamer lag boven de garage en de dampen waren door de kieren tussen de planken opgestegen. Daar lagen ze in bed, dicht tegen elkaar aan gedrukt als geliefden of misschien kinderen, hand in hand. Tegen de muur stonden manden met gevouwen was en de gedachte schoot door hem heen dat ze zelfs na haar dood niemand had willen opzadelen met haar werk.

Een ongeluk, zeiden de mensen. Een vergissing. Maar Cole wist net als iedereen wel beter.

Er kwam een wake en de mensen schuifelden langs de kisten, bang om te dichtbij te komen. Na afloop kwam pater Geary in zijn zwarte Kever naar het huis. Hun oom Rainer had zijn vriendin Vida meegenomen en

stond in zijn goedkope pak te roken. De jongens namen de urnen mee de berg op. Eddy die van hun vader, Wade die van hun moeder. Vida's schoenen raakten vastgezogen in de modder. Ze trok ze uit en liep op kousenvoeten verder door de drassige akker. Boven bleven ze in een kringetje in het felle, scherpe zonlicht staan. Ze schudden de urnen uit en de wind blies de as weg. Pater Geary zei een gebed en Cole vroeg zich af of zijn moeder nu bij Jezus was. Hij hoopte het. Hij zag in gedachten voor zich hoe ze Zijn hand pakte en voelde zich daardoor iets beter. Hij zag haar voor zich in een wit gewaad op een wolk met een krans van gele lichtstralen, zoals op de kaft van zijn catechismus.

Nu hebben jullie alleen ons nog, jongens, zei zijn oom verontschuldigd, en hij liet op de terugweg naar huis zijn hand zwaar op Coles schouder rusten.

's Middags kwamen er mensen om hen te condoleren. Mevrouw Lawton en haar man waren er, met Travis. Ga maar even lekker naar buiten samen, zei de sheriff.

Cole trok zijn vaders jas aan, die als een schaduw om hem heen hing. Hij stak zijn handen in de zakken en zijn vingers stuitten op een pakje Drum en vloeitjes. Cole rook zijn vader, de lucht van tabak en benzine en zweet. Was dat de geur van tegenslag? vroeg hij zich af.

Ze staken de natte akker over en liepen met de wind in hun oren de berg weer op. Travis keek toe hoe hij een sjekkie draaide en ze gingen dicht bij elkaar staan om het aan te kunnen steken. Cole rook de gebreden kip die Travis tussen de middag had gegeten en kreeg er honger van. Travis nam een haal van de sigaret als iemand die op een kazoo speelt en keek Cole somber aan. Ik vind het heel erg van je ouders. Hij stak als een volwassen man zijn hand uit en Cole schudde die. Ze bleven nog wat staan kijken naar het huis beneden, de bruine akkers en de auto's die lukraak op het dorre gras geparkeerd stonden.

Toen iedereen was vertrokken, bond pater Geary zichzelf een theedoek voor en maakte een maaltijd klaar van karbonade, erwten en aardappelen. Na het eten rolde Eddy sjekkies terwijl Wade thee zette en daarna dronken ze samen thee en rookten. Pater Geary dronk thee het liefst uit een glas en liet Wade zien hoe hij het kokende water over het lemmet van een mes moest schenken om te voorkomen dat het glas zou

breken. Cole vond het apart om zo thee te drinken en het gaf hem het gevoel dat er misschien een leven buiten de boerderij bestond, al kon hij zich dat nauwelijks voorstellen.

Hij kende de priester van hun kerkbezoek en volgens zijn moeder was hij een man van de wereld, al wist Cole niet wat ze daarmee bedoelde. Misschien dat hij had gereisd, op belangrijke plaatsen was geweest en dingen wist waar gewone mensen geen weet van hadden. Zijn moeder had een zwak voor pater Geary gehad en soms had Cole zelfs de indruk gehad dat ze een beetje verliefd op hem was, al hoorden priesters niet verliefd te worden. Hij vroeg zich af hoeveel ze pater Geary had verteld over zijn vader en over hoe slecht hij haar had behandeld, de dingen die hij haar soms had aangedaan.

Ze liepen met pater Geary mee naar de voordeur, waar hij zijn jas aantrok en een sjaal omsloeg. Hij trok Cole naar zich toe en klopte hem op zijn rug, en Cole rook zijn brillantine en de scherpe lucht van de keelpastille in zijn mond toen hij fluisterde: Jullie moeder is nu bij God. Cole bleef hem nakijken terwijl hij in zijn zwarte kleding de voortuin door liep en zag hoe donkere wolken zich samenpakten in zijn voorruit. Toen hij wegreed vroeg Cole zich af waar de man woonde en wat hij zou gaan doen als hij thuis was.

Die dag, na de lommerd. Het was de laatste keer dat hij met haar alleen was geweest, en ze was haastig teruggelopen naar de auto, haar wangen door schaamte gekleurd. Op de terugweg waren ze langs een stel meisjes gekomen die jonge poesjes verkochten en ze waren gestopt om te kijken. Zijn moeder pakte een rood poesje op. Cole een zwart. Hoeveel? vroeg zijn moeder.

Dat vindt papa nooit goed.

O, ze zijn gratis, zei het oudste meisje.

Hij dacht dat hij zijn moeder zag glimlachen. Ze zetten de poesjes in de auto en ze bleef even zitten zonder te starten en opeens rolden de tranen haar weer over de wangen. Het meisje van de poesjes kwam naar de auto lopen en vroeg: Is er iets met haar? Alsof zijn moeder niet zelf kon praten, alsof ze er niet bij was.

Ze reed weg en lange tijd zeiden ze niets, kwam het enige geluid van

de wind die door de ramen naar binnen blies en het mauwen van de poesjes. Uiteindelijk zei hij: Het komt wel goed, ma, en ze knikte alsof hij gelijk had, zei: Het komt wel goed, alsof ze het nodig had om het hardop te zeggen, om het voor zichzelf te bevestigen. Hij lachte naar haar, ook al voelde hij zich niet blij en zette de radio aan. Er was een nummer van Woody Guthrie bezig en ze zongen het samen op weg naar huis: *Hey, boys, I've come a long ways / Well, boys, I've come a long ways / Oh boys, I've come a long lonesome ways, / Along in the sun and the rain.*

Nu was ze dood en dat nam hij haar kwalijk. Hij deed heel erg zijn best zich haar te herinneren, hoe mooi ze was geweest in haar zondagse kleren of het strenge gezicht dat ze trok als ze rookte, maar van die beelden voor zijn geestesoog werd hij alleen maar verdrietig.

Hij was er nooit achter gekomen wat er met de poesjes was gebeurd, maar de volgende dag waren ze verdwenen. Hij doorzocht het hele huis en de stallen en de akkers, maar kon nergens een spoor van ze vinden. Hij bedacht dat zijn vader ze misschien ergens had achtergelaten en soms, als hij aan die laatste dag met haar dacht, aan de oranje lucht en het samen luidkeels zingen, vroeg hij zich af of hij het zich allemaal maar had verbeeld.

Die hele week ging Cole niet naar school en kwam er niemand naar hem vragen. Alles hield min of meer op. Zijn broers hingen rond, deden niets. De afwas stapelde zich op het aanrecht op, er stonden lege blikjes vol peuken. Een halve dag lang zat hij naar dingen in huis te staren. De gordijnen die nauwelijks bewogen. Schildwantsen die langs het kozijn naar boven klommen en dan vlak voor ze boven waren op de grond vielen. Hij gooide er met zijn bal naar, probeerde er een te raken. Je hoorde van alles, de wind. De tijd verstreek, nam hij aan. De tijd was iets anders geworden, iets vreemds. Je kon het begin en einde van alles niet zien. Er was alleen een middendeel.

Onbekenden kwamen eten brengen, burens. Ze kwamen de veranda op met in hun armen schalen vol gebraden kip, gehaktbrood, gevulde paprika's. Mevrouw Pratt kwam een keer voor hen koken. Rosbief en sperzieboontjes. Ze heette June en haar man noemde haar Juniper, je-neverbes. Ze had handen die zacht kropen, als verschrikte dieren. Om de een of andere reden hadden ze geen kinderen. Meneer Pratt werkte

voor General Electric. Hij had schone schoenen en schone nagels en rook naar limoen, en Eddy zei dat hij een kantoorbauw had. Ze aten zwijgend met zijn allen, hun vorken kletterden op de borden, alsof ze op iets wachtten. Toen ze weg waren, ging Eddy in hun vaders stoel zitten, waar hij sjekkies rolde en hun vaders whisky dronk, en zijn vingertoppen waren geel verkleurd en zijn handen groot en vierkant. Rook dreef loom door de kamer en vermengde zich met het flikkerende blauwe licht van de tv en Cole voelde zich bang worden bij de gedachte aan alles wat er gerepareerd moest worden op de boerderij en hoe niemand ooit de moeite had genomen om die dingen te repareren of zelfs maar op te merken dat ze kapot waren.

Eddy was nu de baas. Hij leek op hun vader, even chagrijnig en kritisch, maar had daarnaast het geduld van hun moeder. Als een echte Hale was hij lang en had hij blauwe ogen, al waren de zijne harder, en daar vielen de meisjes op. In zijn zwarte boerenkleding zagen ze hem als een uitdaging. Ze dachten dat ze hem konden redden.

Wade slofte in zijn slobberige, niet dichtgeknoopte of -geritste kleren door het huis. Zo was Wade nou eenmaal. Die gaf niet om details. Hij zei dat hij zodra hij achttien was bij het leger zou gaan en dat niemand hem kon tegenhouden.

Mijn besluit staat vast.

Je moet eerst je school afmaken.

Zolang ik er niet af gestuurd word.

Zolang jij je maar gedraagt.

Je hoeft niet kwaad te worden.

Ik ben niet kwaad.

Mijn besluit staat vast. Je kunt me niet ompraten.

Eddy drukte Cole een gereedschapskist in zijn handen. Hier, zei hij. Maak jezelf eens nuttig.

De vette metalen kist was van hun vader geweest. Er zaten roestige schroevendraaiers in, en een hamer en een heel assortiment spijkers. Met een tevreden gevoel timmerde hij een stel losse planken vast. Toen dat gebeurd was, vogelde hij uit hoe hij een gebroken ruitje in de kelder kon vervangen en liep daarmee alleen een heel klein sneetje op in zijn vinger, wat niet eens pijn deed. Hij probeerde de leuning weer vast te zetten in

de muur, maar de schroef was dolgedraaid en hij had geen andere die paste, en het hout was trouwens ook veel te zacht om de leuning te kunnen dragen. Daar was hij niet handig genoeg voor, zei hij tegen Eddy.

Na een paar dagen begon hij te denken dat het allemaal goed zou komen, dat ze zich met zijn drieën wel zouden redden, maar toen stonden er twee mannen in pak voor de deur. Ze stonden op de veranda alsof ze iets kwamen verkopen. Nadat ze zich hadden voorgesteld, zei de dunne: Er is sprake van een achterstallige lening. Ik ben gekomen om te vertellen dat de bank deze boerderij in beslag neemt. Hij overhandigde hun de brief alsof ze iets hadden gewonnen.

Onze moeder wilde alles verkopen, zei Eddy.

De man legde zijn hand op Eddy's schouder. Daar is het nu te laat voor, jongen. Over een paar weken wordt het huis geveild.

De andere man gaf hun ieder een doos. Hier kun je je persoonlijke spullen in doen.

Toen de mannen weg waren, zei Eddy: Kom, we gaan naar haar auto.

In de garage was het donker, de auto stond er maar te staan. Eddy zwaaide de portieren open met een zwier, alsof hij een goochelaar was die een truc ging doen. Omdat Cole de jongste was, moest hij van Eddy achterin. Cole meende de uitlaatgassen nog steeds te kunnen ruiken en probeerde zijn adem in te houden. Waar gaan we heen, Eddy? vroeg Wade. Eddy zei niets. Hij startte de motor en reed met een vaart naar achteren, de wei in. De auto hortte en stootte. Een lippenstift van haar rolde rond over de vloer. De zon ging onder achter de berg. Het begon al te schemeren en de robinia's stonden in gevechtshouding met hun takken als gebalde zwarte vuisten. De wind beukte tegen de raampjes. Midden in de wei kwam Eddy slingerend tot stilstand en zette de motor af.

Een paar minuten lang bleven ze daar zwijgend zitten kijken naar de hemel, die rood kleurde alsof hij gewond was. Toen stapte Eddy uit en rechtte zijn rug alsof er iets plechtigs te gebeuren stond. Uitstappen, jullie.

Ze bleven staan wachten. Eddy maakte de kofferbak open en haalde er een honkbalknuppel uit die hij boven zijn hoofd hief. Deze is voor haar, zei hij, en hij liet hem neerkomen op de motorkap. Hij bracht hem weer

omhoog en liet hem nog eens neerkomen, en nog eens en nog eens. Hij hijgde hoorbaar van de inspanning en keek er dreigend bij. Cole moest huilen, hij kon er niets aan doen, en Eddy zei dat hij moest ophouden, anders zou hij hem iets geven waar hij echt om kon huilen. Jouw beurt, zei hij, en hij gaf hem de knuppel.

Dat kan ik niet.

Eddy pakte hem bij zijn schouder. Doe het voor je moeder.

De knuppel was zwaarder dan hij zich herinnerde uit de tijd dat hij als klein kind op peanutball had gezeten. Hij bracht hem omhoog, deed even zijn ogen dicht alsof hij bad en liet hem toen neerkomen op de auto. Hij veroorzaakte nauwelijks een butts, maar Eddy knikte goedkeurend en legde zijn hand in zijn nek, net zoals zijn vader altijd had gedaan.

Ze knuppelden om beurten. De motorkap veranderde in een landschap van driehoekige deuken. De voorruit verbrijzelde. Zijn broers gingen de auto zo fel te lijf dat Cole er bijna medelijden mee kreeg. Huilend keek hij toe. De tranen rolden over zijn wangen zijn mond in en smaakten naar stof. Het was hun stof. Van hun vader en grootvader en van alle mannen daarvoor die nu geesten waren en het land in hun zondagse goed en op kousenvoeten bewaakten, hun zakken vol wormen. Toen hij klein was, had zijn opa hem meegenomen op de grote oranje trekker met wielen zo hoog als een volwassen man. Cole zat bij hem op schoot en keek uit over de weide die ooit van hem zou zijn. Toen zette zijn opa de motor af en hoorde hij beestjes ritselen in het zand, en je hoorde het gras en de wind. Je bent een Hale, jongen, had zijn opa gezegd. En hier in de streek wil dat wat zeggen.

Ze geloofden in dingen – in de lieve Heer. Zijn oma zei altijd Onze Lieve Heer dit en Onze Lieve Heer dat. Ze zei dat de meeste mensen vanbinnen goed waren en daar ging het om. Je moet ze de kans geven die goedheid te laten zien, zei ze altijd. Sommige mensen hebben daar wat langer voor nodig, dat is alles. Ze maakte vaak glas-in-loodkoekjes en liet hem met een hamer het harde gekleurde suikerwerk in stukjes slaan. Hij klom op het keukenkrukje bij het aanrecht en zij bedacht een figuur, meestal een kruis, en wees hem hoe hij de stukjes moest leggen. Als de koekjes klaar waren, hield ze ze voor het raam en verschenen er kleurenvlekken op de muur ertegenover. We hebben de kerk aan huis,

zei ze dan. We hoeven er niet eens de deur voor uit. Zijn oma kon goed koken. Ze had grote handen voor een vrouw. Ze knielde in haar schort in de tuin neer om onkruid uit te trekken en dikke tomaten in haar hand te wegen. Leeuwenbekjes tot zijn ellebogen. Een compleet bloemencorso. Hij had een schommel van een oude autoband. In de zomer liet zijn moeder hem zijn boterhammen met roomkaas en gelei buiten opeten. Ze sneed ze schuin door in driehoeken, haar mooie haar vol zon en wind. Aan het eind van de middag kwam hij onder het zand door de hordeur weer binnen.

Ze lieten de auto achter in de wei. Ze maakten een gat en begroeven het sleuteltje alsof het iets doods was. Die auto gaat nergens meer heen, zei Wade, zijn t-shirt doordrenkt van het zweet. Daar hebben wij wel voor gezorgd, hè, Eddy?

Eddy zei niets terug. Hij stond met zijn armen om zich heen geslagen uit te hijgen. Cole zag dat hij huilde. De wind kwam achter hun rug opzetten en het was een koude wind. Hun t-shirts bolden op. Zijn broers stonden naar de auto te kijken en naar wat ze ermee hadden gedaan.

Het huis was donker. De ramen duwden de zonsondergang weg. De koude wind kwam weer opzetten en hij kreeg bijna de neiging het op een lopen te zetten.

Wat moeten we nou? vroeg Wade. Wat moeten we zonder moeder?

Ik wou dat ik het wist, zei Eddy.

Ze keken een tijd tv, en Eddy en Wade dronken zich een stuk in de kraag met hun vaders Jim Beam. Toen Cole naar boven ging, lagen ze op de bank te slapen met de televisie aan. Hij vond het prettig om vanuit zijn bed het geluid te horen en heel even kon hij zichzelf wijsmaken dat zijn ouders nog ergens rondliepen. Hij sliep in en toen hij uiteindelijk wakker werd was het middag. Het huis was stil en afwachtend. Hij wist niet waar zijn broers waren.

Hij liep de gang op en bleef voor de deur van de kamer van zijn ouders staan. Van Eddy had hij er niet meer naar binnen gemogen na de ochtend dat ze hen op brancards hadden meegenomen, onder een deken. Soms legde Cole zijn hand op het hout alsof hij een hartslag zocht. Nu draaide hij de deurknop om en stapte naar binnen.

Het was donker in de kamer, het rolgordijn zat dicht. Hij trok eraan

en het schoot omhoog en flapperde rond alsof het kwaad was en er viel opeens zoveel licht in de kamer dat hij moest knippen. Het woei nog steeds hard buiten en de bomen bewogen door elkaar als een koor van blinden. Zijn oren vulden zich met het geluid dat ze maakten en de schaduwen van takken strekten zich uit over de grond en schoven ineen. Hij probeerde het raam open te zetten, maar het was dichtgeverfd en hij herinnerde zich weer een ruzie van zijn ouders daarover, waarbij zijn moeder zijn vader had beschuldigd van slordigheid, en daardoor wist hij weer hoe hun stemmen hadden geklonken en hij keek naar het onopgemaakte bed, half verwachtend hen daarin te zullen zien liggen. Hij kon nog zien waar hun hoofd had gelegen op de kussens. Hij huilde een beetje en wist niet meer waarom hij hier was, of zelfs wie hij was. Hij was als een geest, voelde de draaikolk naar een andere plek, de plaats waar zijn moeder naartoe was.

Hij kroop aan haar kant in bed en trok de satijnen rand van de deken tot onder zijn kin. Hij rook zijn moeder. Hij perste zijn ogen stijf dicht en probeerde niet bang te zijn, maar was dat wel. Hij probeerde tegen God te praten, Zijn aanwezigheid te voelen. Hij voelde dat er iets was, maar wist niet of het God was. Hij had geen bewijs, er waren geen tekenen. Langzaam kwam de kamer terug en verdween zijn angst. Hij zag de witte berg van zijn vaders kussen en het nachtkastje erachter, waarop de wijzers van de klok trilden als ze bewogen, en het glas water waaruit zijn moeder had gedronken – nog voor driekwart vol. Hij stak zijn hand ernaar uit en hield het omhoog en de zon vulde het glas en toen dronk hij het water en het was warm en smaakte nergens naar. Misschien viel hij even in slaap en na een tijdje hoorde hij voetstappen en wist dat het Wade was, want die was langzamer en steviger gebouwd dan Eddy, en hij was blij dat hij het was en toen voelde hij zijn broers mollige knuist die hem uit bed trok, zijn zware arm die om hem heen geslagen werd. Wade trok hem mee de gang op en de trap af en naar buiten de veranda op, waar de lucht een waanzinnig paars was en je de top van de berg kon zien en de kartelrand van de bomen. En toen zag hij haar. Ze stond boven op de berg naar hen te zwaaien. En hij zwaaide terug. En de zon was achter haar en die was rood en fel, zo ontzettend fel. En hij sloot zijn ogen in de wetenschap dat als hij ze weer open zou doen, ze weg zou zijn.